LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $15.00
Kitur užsienyje $15.00
Pavienio egzemploriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NO. 23 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, BIRŽELIO [JUNE] 5, 1981 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 70-IEJI METAI

KRISLAI

Ordinas kovotojui
Feminizmas pas mus
Višinskis pasimokino
Italija ir Vatikanas

R. BARANIKAS

Kraštas dar radosi karo griūvėsiuose, pelenai, kaip sakoma, dar nebuvo atšalę, giriose dar siautė banditai, kai Antanas Bimba tuoj po Antro pasaulinio karo pabaigos nusiskubino į išlaisvintą Lietuvą. Bimba buvo pirmas Amerikos lietuvis, kuris pasiekė savo seną tėvynę tuo sunkiu laikotarpiu.

Tai simboliška. Tas ir dabar prisimena, kuomet TSRS ji apdovanojo aukštu įvertinimu už darbuotę tautų draugystei. Internacionalistas iki gyvo kaulo, draugas Bimba visuomet darbavosi už tautų ir valstybių taikingą sugyvenimą.

Kada nors ateityje įvertinimas ateis ir iš kitos pusės: kuomet socialistinė Amerika įvertins savo sūnus ir dukteris, kurie darbavosi už liaudies laimėjimą.

□

Amerikos spaudoje nemažai rašoma apie feminizmą. Beveik nėra amerikiečio, kuris dabar nežinotų, ką tas žodis reiškia: stojimas už lygias moterų teises. Bet čia dar ne visa pasakyta. Mat, feminizmų yra įvairių rūšių ir tendencijų. Svarbiausios, tačiau, dvi linijos feminizme yra buržuazinė ir socialistinė.

Buržuazinis feminizmas skaito moterų priespaudą vienintele priespauda pasaulyje, ir ignoruoja, arba bent mažina kitų priespaudų reikšmę: klasinės, rasinės ir t. t. Socialistinis feminizmas supranta moterų priespaudą kaip klasinės priespaudos dalį.

Tai ne nauja teorija. Engelsas rašė, kad tam tikra prasme moteris, paskendusi namų ruošos ir vaikams auginti darbuose, yra proletarė — tikra ta žodžio prasme, o jeigu ji yra ir darbininkė, ji yra dvigubai prispausta, — "vergų vergė", kaip jis išsireiškė.

□

Lenkijoje miręs katalikų primatas kardinolas Steponas Višinskis per savo ilgą gyvenimą perėjo visokias stadijas. Kuomet Lenkija tapo socialistine šalis ir Lenkijos Darbininkų partija, tai yra, komunistai, stojo prie valdžios vairo, Višinskis, pilnas pagiežos prieš socializmą, prieš modernizmą, prieš valstybės separaciją nuo bažnyčios — stojo stačiokiškon kovon prieš valdžią. Jis mobilizavo klerikaliją kaip aiškią politinę jėgą ir faktinai pasaulietiškai Lenkijai paskelbė lyg ir karą.

Valdžia ji izoliavo, laikė nenuolyne, nors dabar atrodo, kad tam nebuvo reikalo — verčiau būtų buvę sėkmingiau kovoti prieš jo užmojus idejine plotme.

Vienaip ar kitaip, su laiku jis buvo išlaisvintas. Bet kas svarbiau, tai kad jis, kaip ir kiti aukštieji Lenkijos klerikalai, su laiku suprato, kad jų hegemonijos laikai niekad negrįš.

Kardinolo Višinskio mirtis Lenkijoje buvo pažymėta oficialia gedulo diena. Socialistinė Lenkija tuo atžvilgiu pagerbė gyventojų tikinčiosios dalies jausmus. O bažnyčia, priimdama tą gedulą, pripažino savo rolę socialistinėje šalyje.

□

Italijoje vyko referendumas apie aborciją. Pasaulietiškos partijos ragino gyventojus balsuoti už legalę aborciją, bet krikščionys demokratai ir Vatikanas iždūliai agitavo prieš. Buvo manyta, kad dėl popiežiaus sužeidimo daugelis italų, lyg iš simpatijos jam — balsuos, kaip ragina Vatikanas. Bet taip neišėjo: du trečdaliai balsavo, kaip ragino pasaulietiškos partijos.

□

Italijos socialistai pasitraukė iš valdžios, — baigė koaliciją krikdemais. Praeis kiek laiko, ir jie jon sugrįš: mat, taip jie per paskutinį dešimtmetį vis įeina ir išeina. Bet jeigu jie pasuktų į kairę, jie galėtų sudaryti koaliciją su komunistais, kurie parlamente turi apie 30% (socialistai turi apie 10%). Kartu su kitais kairiečiais ir su kairuojančia respublikiečių partija jie galėtų sudaryti kairiųjų valdžią.

Daugiau kaip 100 tūkstančių žmonių pereitą sekmadienį dalyvavo Londono Trafalgar aikštėje įvykusioje demonstracijoje prieš britų vyriausybės ekonominę politiką. Šis mitingas buvo užbaiga 30 dienų užtrukusio žygio, prasidėjusio šiaurės Anglijoje, pavadinto "The people's march for jobs". Žygį sponsoravo didžiausia britų darbo unija — Trade Union Council. Šiuo metu Anglijoje yra apie 3 milijonai bedarbių.

PASIEKĖ SUSITARIMĄ UŽBAIGTI STREIKĄ

Washington. — Pereitą savaitgalį angliakasių unijų ir darbdavių atstovai susitarė dėl naujo darbo kontrakto. Jei unijų nariai tą sutartį patvirtins, tai pasibaigs daugiau kaip šešiasdešimt dienų užtrukęs angliakasių streikas, kuriame dalyvauja 160 tūkst. darbininkų.

Sam M. Church Jr., United Mine Workers prezidentas, praneša apie naują darbo sutartį.

United Mine Workers prezidentas Sam Church Jr. pareiškė, kad ši sutartis esanti daug geresnė už anksčiau sutartąją, kurią unijų nariai atmetė santykiu du prie vieno. Jis jau pradėjo keliauti po kasyklas, aiškindamas naujos darbo sutarties smulkmenas. Naujoji sutartis padaryta trejiems metams. Jos ratifikavimas užtruks iki šio savaitgalio.

Naujoji sutartis, kaip informuojama, tarp kitų dalykų įjungia ir anglies kompanijų pasižadėjimą mokėti pinigus į unijų sveikatos ir pensijų fondus už kiekvieną anglies toną, kuri bus iškasta unijoms nepriklausančių angliakasių.

Peking. — Gegužės 29 d. nuo kraujo vėžio numirė Soong Ching-ling, Kinijos respublikos įkūrėjo Sun Yat-sen našlė, 90 m. amžiaus. Ji iškilmingai palaidota birželio 3 d., prieš tai vyriausybei paskelbus trijų dienų gedulą. Jos giminėms iš Taiwano buvo leista atvykti į jos laidotuves. Kinijos valdžia savo pranešime ją vadina "didele patriote, demokrate, internacionaliste ir komuniste kovotoja".

New Delhi. — Indijos geležinkelių ministerija išleido patvarkymą, kad visi traukinių inžinieriai pasitikrinų kraują prieš įlipdami į garvežio kabiną. Šitaip norima išvengti nelaimių, kurios atsitinka dėl alkoholio naudojimo.

Paryžius. — Prancūzijos vyriausybė, pildydama naujojo prezidento rinkiminius pažadus, pranešė, kad ji nebestatys kontroversinės atominės įmonės Bretono pusiasalyje, kur pernai įvyko susirėmimai tarp policijos ir protestuotojų.

New York. — Devynios organizacijos, skirtingos savo veikla, bet vieningai veikdamos prieš prez. Reagano sveikatos biudžeto apkarpymus, buvo sušaukusios specialų susirinkimą. Darbo unijų, gydytojų, moterų, vyresniojo amžiaus piliečių, religinių ir taikos aktyvistų atstovai bendrai priėjo išvadą, kad prez. Reagano biudžetas yra "kenksmingas sveikatai".

Numirė lenkų kard. Wyszynski

Varšuva. — Gegužės 28 d. numiręs Lenkijos kardinolas Stefan Wyszynski iškilmingai palaidotas gegužės 31 d. po pamaldų, kurias Laisvės aikštėje, dalyvaujant apie ketvirčio milijono miniai, atnašavo popiežiaus atstovas, Vatikano valstybės sekretorius kardinolas Agostino Casaroli.

Karstas su velionio palaikais įmūrytas šv. Jono katedros kriptoje. Tai katedra, kuri buvo kard. Wyszynskio oficiali bažnyčia. Netoli jos buvo jo būstinė, iš kurios jis vadovavo Lenkijos Katalikų Bažnyčiai nuo 1948 m.

Nors per tuos savo daugiau kaip trijų dešimčių valdymo metus kardinolas dažnai su Lenkijos valdžia kovodavo ir kartais kooperuodavo, bet dabar Lenkijos komunistų partija ir vyriausybė paskelbė oficialų trijų dienų gedulą. Per radiją ir TV rodytos laidotuves, radijo ir TV choras giedoje "Agnus Dei", kai velionio karstas buvo nuleidžiamas į kriptą.

Kard. Wyszynski buvo dabartinio popiežiaus Jono Pauliaus mokytojas, ką popiežius visą laiką pabrėždavo, o dabar, negalėdamas pats asmeniškai dalyvauti jo laidotuvėse (dėl sužeidimo atentato metu), jis prisiuntė savo kalbą, kuri buvo perskaityta pamaldų metu.

Wyszynskis buvo gimęs 1901 m. netoli Varšuvos, ūkininkų šeimoje. Kaip gabus jaunuolis, Katalikų Bažnyčios vyresnybės siunčiamas jis studijavo Italijoje, Prancūzijoje, Belgijoje ir Olandijoje. Mirė nuo vidurių vėžio, eidamas 79-uosius metus. Apie jo mirtį pranešta bažnyčių varpų gaudimu Varšuvoje ir visame krašte. Bažnytinės ir valstybinės vėliavos nuleistos iki pusės stiebo, užsidarė teatrai ir kinai ir TV pakeitė savo programas. Apie 90 proc. visos Lenkijos gyventojų yra katalikai. Lenkija turi 36 milijonus gyventojų.

Washington. — Trys vietos advokatai laimėjo daugiau kaip dešimt su puse milijono dol. už savo darbą, ginant aštuonių Sioux indėnų genčių teises į žemę, kurią jiems JAV vyriausybė nusavino 1877 m. Pietinėje Dakotoje. Indėnai gaus per $100 milijonų.

TSRS parlamentinė delegacija Zaire

Brazaville. — Gegužės paskutinę savaitę čia lankėsi TSRS Aukščiausiosios Tarybos delegacija, kuriai vadovavo TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Pirmininko pavaduotojas, Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininkas Antanas Barkauskas. Delegacija buvo atvykusi oficialaus vizito Zaire nacionalinės įstatymų leidimo tarybos kvietimu.

Pokalbiuose su Zaire partijos bei valstybės vadovais ir parlamentarais buvo apsvarstyti Tarybų Sąjungos ir Zairo santykių klausimai, abiem šalim reikšmingos problemos, bendradarbiavimo plėtimas ekonomikos, prekybos, mokslo ir kultūros srityje. Delegacijos nariai turėjo progos ir pakeliauti po žemutinio Zairo ir Šabos procincijas.

TRUMPAI

Washington. — Pirmą sykį Amerikoje įvyko International Metal Workers Federation kongresas, kuriame dalyvavo 65 šalių atstovai. Ši Genevoje savo būstinę turinti federacija indorsavo vadinamą Brandto planą, kuris siūlo atnaujinti plieno pramonę ir kitas pagrindines pramonės šakas, sumažinant išlaidas kariniams reikalams, o padidinant sumas socialinėms programoms.

●

Lodsworth, Anglija. — Eidama 67 m. amžiaus, čia mirė žymi britų ekonomistė ir rašytoja Barbara Ward. Ji visas savo jėgas yra paskyrusi veiklai už materialinės pagalbos suteikimą civilizacijoje atsilikusiems kraštams, už tautų laisvę ir nepriklausomybę ir už vakariečių vienybę bei reikalą surasti modus vivendi su komunistiniais kraštais.

●

Durham, N. D. — Vėžio ligos pakirsta čia mirė negrė Mary Lou Williams, viena didžiausių šiuolaikinių džiazo muzikos atstovių. Ji buvo pianistė ir kompozitorė. Gegužės 8 d. jai sukako 71 m. amžiaus. Jos kaip muzikės karjera prasidėjo 1920 m. ir truko per 50 metų. Jos kūrinius atlikdavo Benny Goodman, Jimmie Lunceford, Duke Ellington ir kt.

●

Maskva. — Tasso pranešimu, prez. Reagano kalba, kurią jis pasakė West Point graduantams gegužės 27 d., buvo aliarmuojanti ir atitiko karinę JAV psichozę.

●

Dacca, Bangledesh. — Pasidavė sukilėliai, kurie, vadovaujami gen. majoro Abul Manzur, nužudė šalies prezidentą Ziaur Rahman Chittagong uoste ir buvo paskelbę naują revoliucinę vyriausybę ir nutraukę santykius su Indija. Tai jau antras šalies prezidentas, nužudytas sukilėlių. Pirmasis prezidentas Mujibar Rahman buvo sukilėlių nužudytas 1975 m. Dabar nužudytasis gen. majoras Ziaur Rahman valdžią užėmė 1975 m., o prezidentu buvo nuo 1977 m.

UŽ TEISINGĄ IR PASTOVIĄ TAIKĄ

Jordano karalius Hussein su Tarybų Sąjungos vadovu Leonidu Brežnevu Maskvoje.

Maskva. — TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo ir Tarybinės vyriausybės kvietimu su oficialiu draugišku vizitu gegužės pabaigoje apsilankė Jordanijos Hašimitų Karalystės karalius Hussein ir pareiškė savo pilnutinį pritarimą Tarybų Sąjungos siūlomai tarptautinei konferencijai Vidurinių Rytų klausimu.

Karaliaus garbei Kremliuje suruoštų pietų metu pasakytose kalbose pabrėžtas teisingos ir pastovios taikos reikalas. Karalius Hussein ypač dėkojo Tarybų Sąjungai už jos paramą tarptautiniu mastu siekti teisingos taikos ir už tai, kad Palestinos laisvės organizacijai būtų suteiktas pilno partnerio statusas tokioje konferencijoje.

Tarybų Sąjungos vadovas Leonidas Brežnevas savo kalboje pabrėžė, kad virš Libano besirenkantys karo debesys visam pasauliui aiškiai rodo, jog jau pats aukščiausias laikas pradėti Vid. Rytų konfliktą spręsti pilnoje visumoje. Jis nurodė, kad Tarybų Sąjunga nieko daugiau nenori, kaip tik teisingos ir pastovios taikos su visomis, to regiono šalimis, įskaitant ir Izraelį, jei jis atsisakys savo agresinės politikos.

ATMETĖ JAV NOTĄ

Maskva. — TSRS vyriausybė Amerikos ambasadai įteikė notą, patvirtinančią savo gegužės 13 d. pareiškimą, kuriame buvo ryžtingai protestuota JAV vyriausybei dėl nusikalstamo teroristinio Amerikos valdžios atstovų akto. TSRS taip pat pareiškė, kad ji pasilieka teisę reikalauti, kad būtų kompensuota padarytoji žala.

Savo notoje TSRS pareiškia, kad JAV ambasados notoje pateikta versija to, kas įvyko gegužės 12 d. Dulles aerouoste, visiškai neatitinka tikrenybės. Todėl TSRS vyriausybė atmeta Amerikos atstovų mėginimą išvengti atsakomybės, pateisinti grubų JAV oficialiosios valdžios savavaliavimą Aerofloto lėktuvo, jo įgulos ir keleivių atžvilgiu.

Tokyo. — Japonų spauda pranešė, kad JAV povandeninio laivo "George Washington" kapitonas pašalintas iš pareigų. Tai tas pats laivas, kuris buvo susidūrę su japonų žvejų laivu ir jį paliko, nesuteikęs pagalbos. Kolizijos metu žuvo laivo kapitonas ir vienas įgulos narių.

Šioje JAV jūros laivyno oficialioje nuotraukoje vaizduojama, kaip gesinamas gaisras, kilęs atominio lėktuvnešio Nimitz denyje, kai gegužės 27 d. besileisdamas elektroninis kovos lėktuvas užkliudė kitus lėktuvus ir pats užsidegė. Žuvo 14 įgulos narių, 48 sužeisti. Lėktuvas buvo netoli Floridos krantų. Sakoma, kad padaryta apie $100 milijonų nuostolių. Šis lėktuvnešis yra vienas iš dviejų pačių didžiausių JAV laivų ir nuo jo denio pakilo tie aštuoni malūnsparniai nesėkmingoje misijoje išlaisvinti JAV įkaitus Irane.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911

ANTHONY BIMBA, Editor in chief

EVA T. MIZARA, Editor & Business Manager

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year ... $12.00	United States, per 6 months ... $6.50
Canada, Lat. Amer. per year $15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months . $8.00
Foreign countries, per year ... $15.00	Foreign countries, 6 months ... $8.00

Žiauriausioji ataka

Nėra abejonės, kad tarp visų atakų, kurias Reagano administracija dabar praveda prieš Amerikos žmones, žiauriausioji yra socialinio saugumo klausimu. Nuo pat didžiosios depresijos laikų, kuomet Amerikos darbo žmonės Roosevelto Naujosios dalybos administracijos laikais išsikovojo socialinio saugumo (social security) pensijas, jie laikė ir tebelaiko tas pensijas beveik šventa teise. Kaip gi kitaip? Juk patys darbo žmonės, per ilgus dešimtmečius dirbdami fabrikuose, dirbtuvėse, įmonėse, raštinėse ir kitur iš savo algų moka, panašiai kaip tai mokama apdraudos kompanijai, socialinio saugumo mokesčius. Į pensiją išeiną senyvi darbo žmonės iki šiol jautė, kad kiek infliacija neaprėžtų tų gaunamų sumų, kiek pakilusios kainos nesunkintų jų ekonominio gyvenimo, bent minimumas, bent **žinomas** minimumas, bus jų.

Taip buvo iki šiol. Nuo Roosevelto laikų iki Carterio jokia administracija, nedrįso kalbėti apie socialinio saugumo pensijų mažinimą. Kitaip dabar, Reaganas ir jo ekonominiai patarėjai pradėjo ataką. Visų pirma jie nori sumažinti socialinio saugumo pensijas tiems, kurie išeina į pensiją trimis metais anksčiau, negu maksimumas (65 m.). Jie to nesako, bet sekantis žingsnis būtų sumažinti pensijas visiems pensininkams.

Kodėl jie taip daro? Jie aiškina, kad tas būtinai reikalinga, nes kitaip subliukštų biudžetas. Bet, kaip tai nurodė kongreso atstovų buto narys Pepper, viena **mažiukė nuotrupa** nuo didžiulio karinio biudžeto, beveik **nepastebimas** trupinėlis, užtektų, kad nemažinti s. s. mokamų pensijų!

Tad, kodėl jie taip daro? Mums atrodo, kad čia ne tik praktiškas reikalas, o emocinis, jausmų dalykas. Reaganas ir jo milijonieriai sėbrai savo galvosenoje dar gyvena Hooverio laikus, kuomet apie socialinį saugumą, nedarbo kompensiją ir ligos apdraudą buvo galvota kaip apie "socialistinę infiltraciją". Reakcinė geltonoji spauda tais laikais apie socialines reformas rašė kaip apie "raudonųjų machinacijas".

Su laiku visa Amerika prie tų reformų ne tik priprato, bet jos yra naturalinės mūsų gyvenimo dalys — ir iki šiol niekas nedrįso prieš jas kelti balso — iki atėjo Reaganas ir jo kompanija.

Aišku, senyvi Amerikos žmonės turi mobilizuoti visas savo jėgas, šią žiaurią ataka **atmušti**. Bet ne tik senyvi, nes reikalas liečia visus: šios dienos jaunieji, — rytdienos senoliai.

Laimėjimas Kipre

Komunistų partija (Akel) laimėjo rinkimus — Ji stipriausia partija Kipro parlamente. Kipro respublikos valdžia turės skaitytis su komunistais, gal ten susidarys koalicinė valdžia. Tai labai svarbus laimėjimas iš visų taškiaregių.

Kipro sala turi arti milijono gyventojų, kurių apie 80% yra graikų kilmės. Jie sudaro Kipro respubliką. Šiaurinėje salos dalyje susispietusi turkų kilmės mažuma. Nors oficialiai visa sala sudaro vieningą valstybę, bet jau keleri metai, kaip turkų armija okupavo Šiaurinę Kipro dalį ir ten palaiko savo administraciją.

Abiejose pusėse vystoma arši šovinistinė propaganda. Graikiškoje krašto dalyje nacionalistinės partijos visą savo propagandą rėmė anti-turkišku šovinizmu, o kitoje sienos pusėje — kaip tik atbulai. Bet kipriečiai-graikai nepakluso šovinistų. Jie balsavo už internacionalistinę partiją, kuri stoja už Kipro vienybę. Ar taip bus balsuota ir turkiškoje salos dalyje? Kipriečiai-turkai gal taip ir balsuotų, bet to nebus, nes teritoriją tvirtai valdo turkiškoji karinė administracija, kuri neleidžia kairioms partijoms veikti.

Kipras lieka, kaip buvęs, nenaturaliai pasidalinęs.

"Mustn't spoil the tykes."

Kas ką rašo ir sako

ŠILTI SVEIKINIMAI NAUJAM PREZIDENTUI

Kaip žinia, šiomis dienomis kapitalistinės Prancūzijos naujuoju prezidentu išrinktas socialistas Francus Miteran. Tarybų Sąjungos prezidentas Leonidas Brežnevas pasiuntė jam sveikinimo telegramą, kurioje sakoma:

"Tarybų Sąjungą ir Prancūziją, dviejų mūsų šalių tautas sieja tradiciniai draugystės ir bendradarbiavimo santykiai. Mes už tai, kad šie santykiai būtų plėtojami visose srityse, kad jie kaip ir anksčiau būtų svarbus taikos veiksnys. Tikiuosi, kad Tarybų Sąjunga ir Prancūzija ir ateityje padės stiprinti Rytų ir Vakarų savitarpio supratimą ginklavimosi varžybų stabdymo ir nusiginklavimo, karinių konfliktų židinių likvidavimo, saugumo Europoje ir visame pasaulyje stiprinimo interesais".

DABARTINIS POPIEŽIUS NĖRA PIRMOJI ATENTATO AUKA

Brooklyno Pranciškonų organas "Darbininkas" gegužės 22 d. savo ilgame straipsnyje "Popiežius Jonas Paulius II — terorizmo auka" į klausimą "Kas saugo popiežių?" atsako:

Gegužės 6 popiežius Jonas Paulius II, kalbėdamasis su nesenai į šveicarų gvardiją priimtais nariais, priminė, kad jie yra prisiekę mirti ginant šventąjį sostą, bet gegužės 13 tik apie 30 pėdų nuo popiežiaus buvę šveicarų gvardijos nariai neturėjo jokios progos savo kūnais užstoti popiežių nuo teroristo kulkų.

Šveicarų gvardija yra skirta tik Vatikano ceremonijom, kurių metu jos nariai su senoviškom alebardom, plunksnotais šalmais ir tradicinėm dar Michelangelo suprojektuotom mėlynos, geltonos ir rudos spalvos uniformom suteikia visom iškilmėm prideramą paslaptingumą ir iškilmingumą.

Bet šios gvardijos pareigos nevisada buvo tokios ramios. 1527, šventosios Romos imperatoriaus Karolio V kariuomenei plėšikaujant Romos mieste, 147 gvardijos nariai žuvo gindami popiežių Klemensą VII ir padėdami jam pabėgti ir prisiglausti Castel Sant'Angelo tvirtovėj, dešiniajam Tiberio upės krante.

Prieš popiežius buvo kėsintasi ir anksčiau ir vėliau. 1970 Manilos aerodrome popiežių Paulių VI bandė nudurti bolivietis. Jį tada apgynė jo sekretorius Msgr. Pasquale Macchi.

Popiežiui apsaugoti 1975 buvo įsteigta Centrinė budrumo įstaiga, o prieš tai popiežiaus saugumu rūpinosi pontifikalinė žandarmerija, pontifikalinė kilnioji gvardija ir Palatino gvardija. Po antrojo pasaulinio karo jos buvo panaikintos.

Centrinė budrumo įstaiga turi 200 narių, kurie yra atsakingi už popiežiaus saugumą jo viešų pasirodymų metu ir už visos Vatikano teritorijos saugumą ir tvarkos palaikymą Šv. Petro bazilikoj. Jos narių daugumą sudaro buvę pontifikalinės žandarmerijos nariai, Italijos pusiau karinės karabinierių organizacijos ir kitų saugumo tarnybų buvę nariai. Jie yra apmokomi Italijos policijos mokymo įstaigose ir lydi popiežių jo kelionėse į Romos miestą ir jos priemiesčius.

Šveicarų gvardija atsako už popiežiaus saugumą Vatikano apaštališkuose rūmuose. Vatikano apaštališkuose rūmuose jie saugoja popiežių ir jo butą dieną ir naktį.

Italijos policijai neleidžiama įžengti į Vatikano teritoriją, išskyrus grupines audiencijas Šv. Petro aikštėj. Pagal susitarimą su Italijos vyriausybe Italijos policija gali būti paprašyta padėti palaikyti tvarką Šv. Petro aikštėj. Pagal susitarimą su Italijos vyriausybe Italijos policija gali būti paprašyta padėti palaikyti tvarką Šv. Petro aikštėj, kurioj audiencijos metu Italijos karabinieriai ir policija maišosi susirinkusioj minioj ir ją seka. Ir paskutinio atentato prieš popiežių Joną Paulių II teroristą sulaikė visai arti buvę Italijos policininkai.

UŽSIENIO ŽURNALISTAI LABAI DOMISI LIETUVOS TARYBINE SPAUDA

Lietuvos Žurnalistų Sąjungos sekretorius Danielius Mackevičius dienraštyje "Tiesa" geg. 5 d. savo pastabose "Idėjų kovos avangarde" su pasididžiavimu rašo:

"Tarybinės spaudos patyrimu gyvai domisi daugelio šalių, taip pat žengiančių socializmo keliu žurnalistai. Vien tik pastaraisiais mėnesiais mūsų respublikoje viešėjo Bulgarijos, Vengrijos, Rumunijos, Laoso, Kampučijos žurnalistai. Tai, ką mes šiandien laikome žurnalistinio darbo kasdienybe, daugeliui mūsų kolegų buvo įdomios naujoves.

Ypač įsimintini susitikimai su atgimusios Kampučijos žurnalistais. Kampučijos vieningojo nacionalinio gelbėjimo fronto CK organo laikraščio "Kampučija" vyriausiasis redaktorius Khien Kanjaritas ir jo paties laikraščio bendradarbis Sloutas Sambo lankėsi daugelyje respublikos redakcijų. Jie ypač domėjosi pirmaisiais partinės spaudos žingsniais Tarybų Lietuvoje, žurnalistikos indėliu į naujos visuomenės kūrimą. Toks patyrimas jiems labai reikalingas tėvynėje, atgimstančioje po šiurpaus maoistų ir jų tarnų eksperimento.

Pagaliau po ilgų pokalbių apie žurnalistikos paslaptis centrinio Kampučijos laikraščio redaktoriaus paklausiau:

— Kaip vyriausiasis redaktorius atrodote labai jaunas . . .

— Man jau greit dvidešimt aštuoneri, o štai mano kolegai — dvidešimt penkeri.

Nors ir būdami jauni, draugai iš Pnompenio spėjo išeiti rūsčią maoistinių koncentracijos stovyklų, partizaninės kovos džiunglėse mokyklą. Šiandien jiems tenka viską pradėti praktiškai nuo nulio, ir jų naujatviška energija, atkaklus mokymasis iš vyresniųjų draugų labai reikalingi naujojoje Kampučijoje.

Tarybinės spaudos patyrimas plačiai domina ir pažangiosios spaudos žurnalistus iš kapitalistinių šalių. Apie tai mes išgirdome iš Vilniuje viešėjusių Brazilijos, Suomijos, Danijos, Portugalijos žurnalistų. Tarybinė spauda ypač vertinama kaip ištikima kovotoja už taiką, pažangą, teisingumą.

Šį pagrindinį spaudos pašaukimą plačiai nagrinėjo praėjusį rudenį Taškente įvykęs tarptautinis žurnalistų seminaras, kuriame dalyvavo 46 pasaulio šalių spaudos darbuotojai. Seminaro dalyviai vieningai pasisakė už efektyvias priemones, kad spauda visose šalyse tarnautų socialiniam ir ekonominiam teisingumui, taikai ir nusiginklavimui.

Tarptautinės žurnalistų organizacijos generalinio sekretoriato nutarimu organizacijos IX kongresas šių metų spalio mėnesį įvyks Maskvoje. Kongresas susumuos demokratinių žurnalistų kovos už taikos idealus ir demokratiją, nacionalinį išsivadavimą rezultatus."

KAUNE MIRE D. JAKUBONIS

Danielius Jakubonis

Gegužės 17 d. mirė Lietuvos TSR nusipelnęs kultūros ir švietimo darbuotojas, TSKP narys nuo 1958 m., respublikinės reikšmės personalinis pensininkas Danielius Jakubonis.

D. Jakubonis gimė 1913 m. vasario 22 d. Gardneryje (JAV, Masačiusetso valstija). Augo Biržų rajono Geidžiūnų kaime, kur buvo apsigyvenę jo tėvai, grįžę iš JAV. 1925 m. kartu su tėvais emigravo į Argentiną.

D. Jakubonis nuo jaunų dienų įsijungė į Argentinos profsąjungų judėjimą ir pažangiųjų lietuvių organizacijų veiklą. 1935 m. įstojo į Argentinos komunistų partiją.

Talentingas ir gabus jaunuolis bendradarbiavo pažangiojoje išeivijos spaudoje, kitose pažangiose organizacijose.

Įvairiapusė ir aktyvi D. Jakubonio veikla negalėjo likti nepastebėta buržuazinės žvalgybos. 1932 m. jis nuteisiamas kalėti, vėliau pakartotinai kalinamas, uždaromas į koncentracijos stovyklą. Grįžęs iš kalinimo vietų, D. Jakubonis toliau tęsė revoliucinę veiklą. Jis kartu su kitais bendraminčiais sudarė iniciatyvinę grupę, kuri 1946 m. Montevidėjo mieste (Urugvajus) organizavo 1-ąjį Pietų Amerikos lietuvių kongresą.

1956 m. D. Jakubonis su šeima grįžo į Tarybų Lietuvą, gyveno ir dirbo Kaune. Jis buvo renkamas Kauno miesto Tarybos deputatu, bendradarbiavo „Kauno tiesoje".

D. Jakubonis buvo apdovanotas medaliu „Už šaunų darbą. Pažymint V. Lenino gimimo 100-ąsias metines", Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo garbės raštais.

Šviesus Danieliaus Jakubonio atminimas visada išliks mūsų širdyse.

GRUPĖ DRAUGŲ

"Unsere Zeit" Vakarų Vokietijoje leidžiamas laikraštis rašo apie mūsų jubiliejų

USA: 70 Jahre „Freiheit"

Koordinator für die litauische Arbeiterbewegung

Am 6. April 1911 beschlossen in der US-Stadt Boston einige Druckereiarbeiter, eine eigene litauische progressive Arbeiterzeitung mit dem Namen „Laisve" (deutsch: Freiheit) zu gründen. Diese Zeitung feierte jetzt in New York, wo sie seit 1914 verlegt wird, ihr 70. Jubiläum. Bei der Gelegenheit wurde der zurückgelegte Weg dieser marxistischen Zeitung, die auch einen nicht unwichtigen Teil der progressiven amerikanischen Arbeiterbewegung widerspiegelt, in Erinnerung gerufen.

Um die Jahrhundertwende waren sehr viele Menschen aus Osteuropa in die USA eingewandert. Viele waren aus Russisch-Litauen. Nicht Abenteuerlust trieb sie zur Emigration, sondern die soziale und politische Not, die damals in Rußland herrschte. Aus den eingewanderten Landarbeitern wurden in Amerika schwerstarbeitende Bergleute und schlechtbezahlte Industriearbeiter.

Die osteuropäischen Einwanderer haben sich mit dieser sozialen Situation nicht abgefunden. Es entstand allmählich ein selbstbewußtes Arbeiterproletariat, das sich in sozialistischen, nach Nationalitäten aufgeteilten Gruppierungen organisierte. Diese Gruppierungen haben später bei der Gründung der amerikanischen KP einen großen Beitrag geleistet.

Während des zweiten Weltkrieges, als Hitler-Truppen die Sowjetunion überfielen, sammelte „Laisve" Spenden zur Solidarität mit der UdSSR und berichtete über litauische Soldaten in der Sowjetarmee, die für die Befreiung Litauens kämpften.

Heute, da „Laisve" als Wochenzeitung erscheint, und sich auf litauische Probleme konzentriert, wirkt sie weiterhin als Koordinator für die litauische Arbeiterbewegung in den USA, Kanada und neuerdings in Südamerika, denn dort sind die litauischen Arbeiterzeitungen von den Diktatoren verboten worden. „Laisve" kämpft mit der amerikanischen KP für Frieden, für friedliche Zusammenarbeit zwischen den USA und der Sowjetunion und gegen den Rassenhaß, der sich in den USA breitmacht. Ihre besondere Liebe richtet sich nach Litauen, das endlich den Weg des Sozialismus beschreitet, von dem die Gründer der „Laisve" nur träumten.

Romas Schiller

LAISVĖ THE LITHUANIAN WEEKLY

* * * PENKTADIENIS, SAUSIO [JANUARY] 9, 1981 OZONE PARK, N. Y. 11417 * * *

[LAISVAS VERTIMAS]

JAV: 70 METŲ "LAISVEI"

1911 m. balandžio 6 d., JAV — Bostone, spaustuvės darbininkai nutarė įsteigti savo lietuvišką progresyvų darbininkų laikraštį vardu "Laisvė". Šis laikraštis dabar išeinąs New Yorke, į kur perkeltas 1914 m., šiemet švenčia savo 70 metų jubiliejų. Šia proga tenka prisiminti ir peržvelgti šio laikraščio kelią, kuris yra neatskiriama progresyvaus amerikiečių darbininkų judėjimo dalis.

Praeito šimtmečio pabaigoje daug žmonių iš Rytų Europos kraštų atkeliavo Amerikon. Daug jų buvo iš Lietuvos, tuolaikinės Rusijos dalies. Ne nuotykių ieškojimas juos vertė emigruoti, bet socialinis ir politinis vargas, kuris tuo metu viešpatavo Rusijoj. Atkeliavę Amerikon tapo sunkiai dirbantieji angliakasiai arba mažai apmokamai pramonės darbininkai.

Rytų Europos atvykėliai savo socialine padėtimi buvo nepatenkinti. Atsirado reikalas organizuoti savystovių, savo tautybių, darbo proletariatą, kuris rūpintųsi socialistiniais reikalais. Vėliau tos tautinės grupės ir sudarė pagrindus progresyviam amerikiečių darbininkų judėjimui.

Laike Antrojo Pasaulinio karo, kai Hitlerio armija užpuolė Tarybų Sąjungą, "Laisvė" solidarizavo Tar. S-gai ir rūpinosi lietuviais kariais kovojančiais Raudonojoj Armijoj už Lietuvos išvadavimą.

Šiandien "Laisvė" eina, kaip savaitraštis ir koncentruojasi apie lietuviškas problemas ir yra darbininkų judėjimo koordinatorė JAV, Kanadoje ir taip pat Pietų Amerikoje, kur lietuviški darbo žmonėms skirti laikraščiai yra diktatorių uždrausti.

"Laisvė" kartu su progresyviu darbininkų judėjimu Amerikoje kovoja už taiką, už draugišką bendradarbiavimą tarp JAV ir Tarybų Sąjungos ir prieš rasinę neapykantą, kuri yra JAV labai paplitusi. Didžiausia meilė nukreipta į Lietuvą, kuri pagaliau rado kelią į socializmą ir apie ką "Laisvės" įsteigėjai tik sapnavo.

Romas Schiller

Pavasarėjant

Jau ir mieste,
Per mazutą, benziną,
Per triukšmą
ir nervus žmonių
Prakišo pavasaris
lūpas saldžias.
Nori šypsotis.
Nori bučiuotis.
Ir nori parodyt save
Dar ant sniegu
apkrėsto medžio.

O širdis,
Margas mano genelis,
Tik staiga suplasnojo
Ir skuba prilesti
iš lūpų šiltų.

Galvojau, girdėdamas ją,
Kad iš tiesų gal nebuvo
Nei vienos ašaros,
Nei to, ką nelaimę vadinam,
Nei to, kas slegia
sunkiau už Puntuką.

Toks skanus
Iš pavasario lūpų saldumas

Pr. Karlonas

KAI KURIE LEIDYBINIAI REIKALAI

Prisiminimus apie ateitį pratęsiant: dar devyni pirmą sykį

Kadais apie literatūrinės ateities Lietuvoje ir išeivijoje klausimus rašydamas "Laisvėje" ir su kai kuriais pokario emigrantais dėl jos polemizuodamas, tiksliau — prisimindamas jų nepasitvirtinusias kalbas apie literatūrinę lietuvių ateitį, daugiau dėmesio paskyriau "Pirmosios knygos" debiutai visada buvo ir yra nepalyginami su tais retais, atsitiktiniais ir apskritai nykstančiais literatūriniais debiutais, kurių vienas kitas pasitaiko išeivijoje, kad "pirmoji knyga" dažniausiai būna ne vienintele knyga, nes iš "Pirmosios knygos" autorių daugelis yra tapę žinomais lietuvių rašytojais, kuriuos pagarbiai vertina ir išeivijos literatai, kad labai retas jaunas autorius baigia savo kūrybinę biografiją "Pirmąja knyga", kai tuo tarpu iš "Tiltų ir tunelių" antologijos dešimties jaunųjų knygą teišleido viena poetė, o kitų pažadai užgeso su tąja antologija.

"Pirmosios knygos" tradicija tebetęsiama. Pastaraisiais metais ji praturtėjo ta prasme, jog leidykla nusprendė padidinti debiutų skaičių. Anksčiau paprastai išeidavo iki šešių knygelių. Dabar "įėjo į madą" išleisti per metus devynias "Pirmąsias knygas". Taip bus ir 1981-aisiais metais, kai praturtėsime dvidešimt antrąja "Pirmosios knygos" laida.

Šeši debiutantai — poetai: Romas Daugirdas (jo rinkinys vadinsis "Pastabos paraštėse"), Gynė Dineikaitė ("Žalia upė"), Dalia Dubickaitė ("Noriu paklausti"), Arvydas Genys ("Žemiškas mūsų likimas"), Dalia Kudžmaitė ("Iš jūsų šilumos"), Vladas Vaitkevičius ("Medžiai prie namų").

Išeis du novelių rinkiniai: Kęstučio Arlausko "Užtvanka" ir Kazio Jonušo "Bitės ugnyje".

Tradicinę vietą tarp "Pirmosios knygos" autorių užima humoristai: humoreskų rinkinį "Pasimatymai su savimi" leidžia Augustas Tamaliūnas.

Tad "Pirmosios knygos" biblioteką netrukus sudarys apie 120 knygų! Yra kas pasirinkti, yra ir ko tikėtis.

Iš kokių mokyklų, iš kokių Lietuvos vietų atėjo šiemetiniai debiutantai, sužinosime, matyt, tada, kai išeis jų knygelės. Tačiau, pirmąsias knygas išleisdami, daugelis jų tikisi pastoviai dirbti literatūrinį darbą, mėgina apspręsti savo kurybinio debiuto uždavinį.

Dalia Kudžmaitė šitaip aptaria savo debiutą: "Į literatūrą ateinu be baimės. Bet tai ir nereiškia, kad ir be atsakomybės. Šiluma, kurią gavau iš žmonių, turi būti grąžinta jiems taip pat nuoširdžiai ir betarpiškai, kaip ji man duota". Dalia Dubickaitė sako: "Norėtųsi augti. Priešingu atveju iškyla žmogaus sąžiningumo problema. Pajutusi savo jėgų visišką silpnumą, turėčiau sustoti. Bent jau taip išsaugoti savo stipriąją pusę." Arvydas Genys: "Šiandien mano didžiausia viltis — nuotaikų valdovė, — kad mane skaitytų." Vladas Vaitkevičius: "Rašysiu, braukysiu, plėšysiu tai, ką subraukiau, bet gal liks nors kelios eilutės, kurios bus jums reikalingos". Kęstutis Arlauskas: "Nuoširdiems doriems artojėliams skiriu savo pirmąjį rinkinį".

Kiekvienas turi savo vilčių, savo kūrybinių siekių, kiekvienas ateina į literatūrą atvirom akim. Visi jauni. Nors net penki vyrai — debiutantai lyg susitarę augina ūsus. Beje, dvidešimt antroji "Pirmosios knygos" laida yra aiškiai "vyriška": tarp debiutantų — moterų dvigubai mažiau.

Dėl tekstologinių problemų

Viename laiške "Laisvei" šiek tiek plačiau buvau paminėjęs "Lituanistinės bibliotekos" reikalus. Ši svarbi literatūrinio palikimo serija svetur, tarp tautiečių, susilaukia didelio dėmesio. Dažniausiai visokie lietuvių kultūros "gelbėtojai", patys nei planavę tokios rūšies leidybą, nei sugalvoję ką nors panašaus, naudoja "Lituanistinės bibliotekos" temą demagoginiams pasipolitikavimams ir tautiečių gąsdinimui nevykusiai prasimanytu lietuvių kultūros "persekiojimu". Jau vien už tuos tomus, kurie išėjo "Lituanistinėje bibliotekoje", padoresnis išeivis, atsidūręs svetur po pastarojo pasaulinio karo, turėtų stovėti prieš "Vagos" leidyklos darbuotojus, pagarbiai nusiėmęs kepurę.

Išleidus žymiausius praeities lituanistikos veikalus, pateikus pačius ryškiausius lietuvių literatūros ir kultūros veikėjus, tokius, kaip J. Basanavičius, A. Baranauskas, M. Valančius, S. Daukantas, A. Vilkutaitis-Keturakis, J. Šliūpas ir kiti, leidžiant kruopščiai moksliškai parengtą "Versmių" poezijos seriją, kurioje randame V. Kudirką, P. Vaičaitį, A. Strazdą, S. Dagilėlį ir kitus XIX amžiaus literatūros atstovus, savaime iškyla klausimas: praeitųjų šimtmečių lietuvių literatūra nėra begalinė, pasirinkimas yra ne toks didelis, kad būtų galima akademiškas palikimo serijas be pabaigos leisti. Kai sykį šnekėjaus su "Vagos" leidyklos Lietuvių literatūros palikimo ir Raštų redakcijos vedėju Liudu Piliumi, jis taip ir pasakė, jog vis sunkiau ir sunkiau toms serijoms ką nors naujo, kapitališko parinkti. Taip, pradžioje, ėmus leisti šias serijas, buvo lengviau. O dabar, kiekvienais metais, vis naujų problemų kelia ne tik pasirinkimas (žinau, kai kurie veikėjai Marquett parke tuoj pat šoks duoti patarimų ir pamokymų, jiems tai yra labai lengva, nes patiems nereikia nieko daryti, nes ir nieko toje srityje nepadarė ir nedaro, tame reikale — nieko nepadarius, iš kitų piktai reikalauti, o kai tie kiti ką nors padaro, išdidžiai juos niekinti — visi tie veikėjai pasižymi ypatingu atbuliniu išmintingumu).

"Lituanistinę biblioteką" vėl prisiminiau todėl, kad L. Pilius Lietuvos spaudoje plačiau aptarė minėtos redakcijos rūpesčius (toji redakcija, beje, buvo suformuota pernai, o jos įsteigimas eiliniu pavyzdžiu patvirtina dėmesį literatūriniam palikimui, lituanistikai).

Atsižvelgiant į tai, kad klasikos ir apskritai palikimo ruošimas kelia redaktoriams specifinių problemų, kad ir šiame darbe ilgai įgyjamas patyrimas, kad ieškant yra neišvengiamas įvairavimas, išryškėja ginčytini ir spręstini dalykai, atsiranda vis naujų mokslinių uždavinių. Dėl to, pažymi "Naujose knygose" L. Pilius, "rengiant spaudai praeities literatūrą, iš naujo yra peržiūrimi visi pirminiai šaltiniai, nustatomas autentiškas tekstas, paskutinė jo redakcija, pasirodžiusi dar autoriui gyvam esant. Be to, sprendžiama, kiek tekstą būtina artinti prie bendrinės kalbos ir kokius kalbos faktus galima išlaikyti".

Toliau L. Pilius pažymi: "Dėl tekstologinių problemų, deja, laikinai nepateikiame skaitytojui ir "Lituanistinės bibliotekos" serijos leidinių. Būtinas kruopštus, daug laiko trunkantis parengėjo darbas tikslinant terminus bei kritiškai komentuojant senuosius tekstus".

Dabar rengiami spaudai šie "Lituanistinės bibliotekos" leidiniai: "P. Dusburgo kronika", "Didaktinė XIX a. Lietuvių proza", S. Daukanto "Sekimai ir vertimai", P. Ruigio "Lietuvių kalbos, jos kilmės, esmės ir savybių tyrinėjimas".

Taigi, darbas tęsiamas.

Didelę kultūrinę vertę, greta "Lituanistinės bibliotekos", turi "Versmių" serijos publikacijos. Praeitų metų pabaigoje, kaip žinia, išėjo Juliaus Anusavičiaus "Viena pavasario dieną", kurią parengė "Pergalės" žurnalo literatūrinis darbuotojas Vincas Kuzmickas, žinomas savo įdomiomis studijomis apie Antaną Vilkutaitį-Keturakį, Juozą Gurauskį ir kitus praeities rašytojus. "Versmių" seriją numato papildyti tokios knygos, kaip "Lietuvių parodijos ir epigramos", "Lietuvių anoniminė poezija", "Pirmieji poetikos tyrinėjimai", "Lietuvių sonetas" ir kt. Iš senųjų autorių, kuriuos pristatys "Versmės", paminėtinas Jonas Žilius-Jonila ("Dainų pynės"); jis gerai žinomas senajai išeivijai: pirmasis parašė Amerikos lietuvių istoriją (Jr. Jonas, "Lietuviai Amerikoje", 1892 m.), pateikė pirmąją JAV lietuvių bibliografiją; būdamas kunigu, aktyviai veikė išeiviškoje spaudoje ir SLA, vėliau metė kunigystę, grįžo į Lietuvą.

Įdomu turbūt bus pasakyti, kad "Lietuvių liaudies dainyno" serijoje, išleidus "Vaikų dainas", 1982 m. bus spausdinamos "Piršlybų dainos", 1984 m. — "Karinės-istorinės dainos", 1985 m. — "Darbo dainos" (pirmieji tomai).

Tad lituanistinių lobių biblioteka turtinama planingai ir nuosekliai.

Biblioteka pradedama V. Kapsuko raštais

"Vagos" leidykla pradėjo leisti naują raštų seriją — "Kritikos biblioteką". Praeitų metų data šių metų pradžioje pasirodė pirmoji lietuvių literatūros kritikos palikimo serijos knyga — Vincas Kapsukas "Apie literatūrą". Jos išleidimą paskatino ne tik tai, jog 1980 m. sukako 100 metų nuo V. Mickevičiaus-Kapsuko gimimo, bet ir tai, kad įžymusis revoliucionierius buvo įžvalgus, kvalifikuotas ir dėmesingas literatūros, jos istorijos vertintojas.

Daugelio tautų revoliucinio judėjimo vadovai buvo dideli literatūros mylėtojai, jos žinovai ir tyrinėtojai. Didžiųjų socializmo mokslo kūrėjų raštai literatūros ir apskritai kultūros klausimais sudaro reikšmingą įnašą į literatūros mokslą, kuo nesunku įsitikinti, kad ir susipažinus su K. Markso, F. Engelso, V. Lenino knygomis, išleistomis lietuvių kalba ir skirtomis literatūros ir meno temoms. Savo kraštų ir pasaulinę literatūrą gerai žinojo, giliai vertino daugelio komunistų partijų veikėjai. R. Liuksemburg, B. Kunas, A. Šaumianas, A. Gramšis, Ch. Mariategis, P. Stučka, F. Meringas — tai tik keli iš žinomių revoliucionierių, kurių publicistiniame palikime reikšminga vieta tenka raštams apie literatūrą ir meną. O juk atstovauja jie skirtingiausiems kraštams: Lenkija, Vengrija, Armėnija, Italija, Peru, Latvija, Vokietija . . . Vadinas, grožinė literatūra savaime užima reikšmingą vietą socialistinės revoliucijos veikėjų politiniame, teoriniame ir moksliniame darbe, jos gilus žinojimas, kvalifikuotas nagrinėjimas ir savarankiškas panaudojimas yra būtini toje didžiulėje labai intelektualinėje veikloje, kuri tenka marksistinio mokslo mokytojams, ugdytojams, revoliucinės teorijos skleidėjams nacionaliniuose ir internacionaliniuose komunistiniuose sąjūdžiuose. Ir vienas Lietuvos komunistų partijos kūrėjų, jos vadovas V. Mickevičius-Kapsukas buvo didelis savos literatūros mylėtojas, jis gerai žinojo kitų tautų kūrybą.

Tai pastebėjo ir prisimena, pavyzdžiui, Amerikos lietuviai. Kaip tik emigracijoje V. Mickevičius-Kapsukas parašė ir išspausdino straipsnius apie tokius rašytojus, kaip E. Verharnas, J. Londonas, H. Sienkevičius, O. Mirbo ir kt.

Tačiau daugiausia V. Kapsukas domėjosi gimtąja kalba literatūra, aistringai rinko apie ją originaliąją medžiagą, tapo jos istoriku ir kritiku. Ir pirmasis jo, kaip literatūros istoriko, straipsnis buvo skirtas XIX a. lietuvių literatūrai: 1901 m. "Ūkininke" (Nr. 12) išspausdino rašinį apie M. Valančių.

Iš viso V. Kapsuko spausdintame palikime — arti šimto darbų apie literatūrą. Nesiekiant šioje informacijoje vertinti V. Kapsuko indėlio į lietuvių literatūrinės kritikos raidą ar aptarti jo veiklos šioje srityje savybes, privalumus ir trūkumus, nes tai išsamiai padaryta literatūros mokslininkų, reikia pažymėti, jog naujoji knyga sukaupia daug įdomios, reikalingos mūsų literatūros istorijos tyrinėtojams medžiagos. Monografinės studijos apie J. Biliūną ir J. Janonį, straipsniai ir recenzijos, skirti M. Valančiui, A. Baranauskui, J. Mačiui-Kėkštui, V. Kudirkai, A. Strazdui, D. Poškai ir kitiems praeities rašytojams, sukaupia nemaža originalios tyrinėtojo medžiagos. Pirmą sykį iš rankraščio pateikiamas nebaigtas 1904-1905 m. straipsnis apie A. Baranauską ir jo planas. Ypač aktyviai rašė literatūros klausimais V. Kapsukas, gyvendamas emigracijoje. Jo rašiniai apie K. Jurgelionio poeziją arba Br. Vargšo dramine veiklą atkreipia dėmesį kai kuriais principiniais momentais, turinčiais reikšmės vertinant išeivišką literatūrą ir jos ryšį su proletarine kūryba. Pavyzdžiui, aptardamas K. Jurgelionio, nutolusio nuo revoliucinio darbininkų judėjimo, rinkinį, V. Kapsukas pabrėžė, kodėl proletariniai rašytojai turi mokytis iš modernistinių autorių: "Šviesiosios ateities poetai, kovotojai poetai, paims iš jų tai, kas yra pas juos gera (gilią sielą, tobulesnę formą, motyvų įvairumą) ir neš į plačiąsias mases". Susipažįstant su polemika pažangiojoje spaudoje po I pasaulinio karo dėl proletarinės kūrybos, tenka apgailestauti, kad V. Kapsuko išvados ne visiems buvo žinomos, ne visų prisimenamos.

Knygos apimtis — 400 psl., tiražas — 5000 egz.

Vytautas **Kazakevičius**

LIETUVOS TSR NUSIPELNĘ EKONOMISTAI

Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1981 m. vasario 17 d. įsaku už nuopelnus vystant respublikos žuvies pramonę ir aktyvų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime šis garbės vardas suteiktas Lietuvos žuvies pramonės gamybinio susivienijimo generaliniam direktoriui EUGENIJUI URBONAVIČIUI.

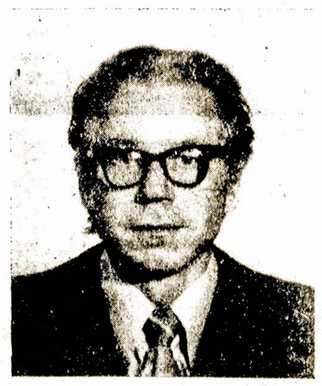

Už vaisingą mokslinį darbą ir aktyvią visuomeninę veiklą Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1981 m. kovo 12 d. įsaku respublikos nusipelniusio ekonomisto garbės vardas suteiktas Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Ekonomikos instituto direktoriaus pavaduotojui moksliniam darbui, ekonomikos kandidatui BERNARDUI BLAŽIUI

Už nuopelnus plėtojant mėsos ir pieno pramonę bei aktyvią visuomeninę veiklą Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1981 m. kovo 24 d. įsaku respublikos nusipelniusio ekonomisto garbės vardas suteiktas Lietuvos TSR mėsos ir pieno pramonės ministrui MARIJONUI BUKLIUI.

Profesorius Jokūbas Minkevičius

1981 m. kovo 27 d. Vilniuje, Lietuvos TSR Mokslų Akademijoje susirinko įvairių mokslo įstaigų atstovai filosofai. Buvo paminėtas Mokslų Akademijos filosofijos katedros vedėjo profesoriaus Jokūbo Minkevičiaus šešiasdešimtmetis.

Jubiliatas gimė 1921 m. kovo 27 d., mokėsi Šiaulių gimnazijoje, kurią baigęs 1940-1941 m. dirbo komjaunimo Šiaulių apskrities komitete, paskui tarnavo kariniame dalinyje. 1946 m. Kaune jis buvo priimtas į Komunistų partijos gretas.

Demobilizavęsis iš kariuomenės, J. Minkevičius 1946-1954 m. dirbo Kaune pedagoginį darbą aukštosiose mokyklose, 1953 m. baigė Aukštąją partinę mokyklą, o 1959 m. — Visuomeninių mokslų akademiją Maskvoje, kurioje apgynė filosofijos mokslų kandidato disertaciją "Šiuolaikinės katalikybės socialinio mokymo kritika".

Grįžęs iš akademijos, J. Minkevičius 1959-1963 m. dirbo Kaune, paskui Vilniuje aukštosiose mokyklose katedros vedėju, dėstė marksizmą-leninizmą, filosofiją, kartu tęsdamas mokslinius tyrimus. 1970 m. jis Visuomeninių mokslų akademijoje apgynė disertaciją "Katalikybė ir nacija" (išleista rusų kalba Maskvoje), už kurią jam buvo suteiktas filosofijos mokslų daktaro mokslinis laipsnis. Nuo 1971 m. jis dirba Lietuvos TSR Mokslų Akademijoje filosofijos katedros vedėju.

Jubiliejiniame susirinkime pranešimą apie J. Minkevičiaus gyvenimo ir kūrybos kelią padarė Vilniaus valstybinio universiteto profesorius Jonas Barzdaitis, o sveikino aukštųjų mokyklų filosofijos katedrų atstovai. Jubiliejaus proga Lietuvos TSR Mokslų Akademijos filosofijos katedra parengė bibliografinį leidinį "Profesoriaus Jokūbo Minkevičiaus darbų bibliografija" (Vilnius, 1981, 13 1.). Iš jos aiškėja, kad J. Minkevičius iki šiol yra parašęs ir išleidęs 5 knygas. Be anksčiau paminėtų, jis parašė dar "Religija daugiatautėjame pasaulyje" (Vilnius, 1981, 13. 1.) — išėjo rusų kalba ir leidžiama Bratislavoje slovakų kalba, "Mokslo ir technikos revoliucija: procesas ir problemos" (Vilnius, "Žinija", 1979).

Paruošiant dar penkias kolektyvines monografijas, J. Minkevičius yra parašęs joms atitinkamus skyrius. Antai knygoje "Religija, ateizmas, dabartis" (Vilnius, "Mintis", 1966) J. Minkevičius parašė skyrių "Katalikybė ir dabartinės socialinės problemos". Knygoje "Religijos ir ateizmo klausimai" (Vilnius, 1963) J. Minkevičius parašė skyrius: "Šiuolaikinė katalikybė, jos ideologija ir politika; protestantizmas; katalikiškasis klerikalizmas ir buržuazinis nacionalizmas". Knygoje "Religija ir bažnyčia dabartinėje epochoje" (Maskva, 1976) J. Minkevičius parengė skyrių "Nacionalizmas ir religija".

Įvairiuose rinkiniuose, žurnaluose, Lietuviškojoje tarybinėje enciklopedijoje, laikraščiuose J. Minkevičius iš viso yra paskelbęs apie 140 straipsnių daugiausia įvairiais katalikybės istorijos ir filosofijos klausimais. Tuo būdu šiuo metu jis yra vienas produktyviausių katalikiškosios filosofijos marksistinių kritikų.

Profesorius J. Minkevičius padeda ugdyti naująją Tarybų Lietuvos filosofų kartą. Kaip oficialus oponentas Vilniaus valstybinio universiteto mokslinėje taryboje jis pateikė vertinimus J. Aničo daktarinei disertacijai "Katalikiškasis klerikalizmas Lietuvoje 1940-1952 metais (istorija;" (1973), B. Genzelio daktarinei disertacijai "Švietėjiškosios idėjos Lietuvos filosofinės minties raidoje" (1973), taip pat 17-kai kandidatinių disertacijų (V. Lazutka, V. Radvilavičius, V. Niunka, Č. Kalenda, J. Skersytė, V. Mureika (disertacijos tema "V. Kapsuko estetinės pažiūros" — 1973), M. Šliogeris, S. Venckevičius, A. Nesavas, L. Jekentaitė, A. Vaišvila, J. Sasnauskienė ir kiti. Kaip oficialus oponentas J. Minkevičius kviečiamas pasisakyti mokslinėse tarybose taip pat Maskvos mokslo įstaigose — Visuomeninių mokslų akademijoje, Filosofijos institute ir kitur.

Pagausėjus filosofų kadrams Lietuvoje, atsirado galimybė įkurti specialią filosofijos mokslo įstaigą. Tarybinės vyriausybės nutarimu 1977 m. Vilniuje pradėjo veikti Lietuvos TSR Mokslų Akademijos filosofijos, sociologijos ir teisės institutas, kuriame dirba apie 100 mokslo darbtuotojų. Instituto direktorius J. Macevičius. Prie šios Tarybų Lietuvos filosofų mokslo įstaigos įkūrimo prisidėjo ir prof. J. Minkevičius.

R. Šarmaitis

KAIP BŪTINA ĮSISĄMONINTI

Perskaičiau "Pravdoje" (Nr. 93, 1981 m. balandžio 3 d.) nedidelę žinutę apie trijų žvejų iš JAV Majamio išgelbėjimą. Istorija pasitaikanti dažnokai. Taigi tarybinio laivo "Raudonasis Spalis" (kapitonas V. Padolskis), jūreiviai, pastebėję nelaimės ištiktus žmones, pakeitė kursą ir netrukus priėmė ant savo borto nelaimės ištiktus žvejus. Jau septyniolika parų jie buvo praleidę gelbėjimosi valtyje. Jiems buvo suteikta reikiama medicininė pagalba, duoti drabužiai. Gi apie įvykį per radiją pranešta JAV pakrančių apsaugos vadovybei. Atskirdęs JAV malunsparnis pasiėmė žvejus ir tarybiniams jūreiviams nuoširdžiausiai dėkojo už tokią jų pagalbą.

Sakyčiau, nieko čia, kas sukeltų nuostabą, tikrai nėra. Žmonės padėjo žmonėms, štai ir viskas. Tačiau greta tokio supratimo atsiranda mintis, kuri anaiptol neaukština žmogaus. Dirba fabrikai, mokslininkai, laboratorijos, aerodromai, karinių pratybų paligoniai . . . Bankai skaičiuoja pinigus, rašeivos rašo begalę ilgų ir trumpų straipsnių . . . Žodžiu, dešimtys milijonų žmonių užimti darbu, reikalingu karo dievui. Būtent todėl ir atsitiko, kad dabar jau **kiekvienam mūsų planetos gyventojui vidutiniškai sukaupta tiek sprogmenų, kad jie prilygsta 10 tonų tratilo galiai.** Įsiklausykim tik: po 10 tonų tratilo kiekvienam planetos žmogui! Kokia kvailybė! Kaip galima su tuo taikstytis! Tačiau valstybės vėl ir vėl asignuoja milžiniškas sumas ginkluotei, kuriami nauji modernūs masinio naikinimo ginklai ir va turime laikmetį, kai anot Kauno medicinos instituto rektoriaus, akademiko Zigmo Januškevičiaus žodžių "Tam tikra prasme šiandien lengviau per kelias akimirkas sunaikinti visa, kas gyva žemėje, negu išgelbėti žmogų nuo infarkto!"

Kas ką ir kaip bešnekėtų, o kovos už taiką lozungai netuščiažodžiauja. Taikos išsaugojimas — svarbiausia mūsų laikmečio problema, ir būtina šitą įsisamoninti kiekvienam planetos gyventojui. Būtina!

P. K.

JAUNIMAS APLANKĖ LIETUVĄ

Reikia džiaugtis, kad ir po tokių gausių pastangų — įkalbinėjimų, bauginimų, pamokslų — kuriuos parodė reakciininkai, norėdami užkirsti kelią išeivijos jaunimui į Lietuvą, visgi regime, kad šis jaunimas daro savaip — važiuoja į Lietuvą, ir ne patyliukais, o priešingai; jis duoda interviu "Gimtojo krašto" žurnalistams, pasakoja savo įspūdžius per Tarybų Lietuvos radiją, džiaugiasi, kad pasimatė su gimtąja tėvų žeme ir dargi žada paraginti, kad ten nuvyktų ir jų draugai, beje, ir patys ateityje ketina čia atsilankyti. Ot, tokios tokelės, — geros, džiugios, pagirtinos — ir kiekvieną, kas sugeba mąstyti ir suprasti, visa tai džiugina.

Parašyti į "Laisvę" panudino būtent žinią, kad ir šiemet pavasario atostogų praleisti į Lietuvą buvo nuvažiavusi grupė moksleivių iš lietuviškos gimnazijos Vokietijos Federatyvinėje respublikoje. O tai, manytume, reikšmingiau, negu kad panaši jaunimo grupė būtų susiorganizavusi iš kitur. Viena, gimnazijoje mokosi lietuviškas jaunimas iš įvairių šalių. Antra, ar kam paslaptis, jog šiemet buvo parodyta ypatingai daug iniciatyvos, kad moksleiviai pavasario atostogų važiuotų į Vatikaną. Dalis nuvažiavo, bet tik dalis, o kiti . . . į Tarybų Lietuvą ir, svarbiausia, nepaisydami, kad tokiai jų kelionei gimnazijos vadovybė nepritarė. Būtų, žinoma, neapdairu dėl to ją kategoriškai apkaltinti, kadangi yra rimtų priežasčių, kurios trukdo jai būti savarankiškai. Pirmiausiai skersai kelio atsistoja finansai, kurie ateina iš užjūrio "vadavimo" fondų gimnazijai remti. Šiems pinigingiems ponams lietuvybė tik fygos lapelis pridengti gėdai, o faktiškai ji jiems rūpi tik tiek, kiek su jos parama galima papūsti į antitarybininkų dūdą. Pučia į ją, tai — acha! — lietuvybė reikalinga, nepučia — et! — atsiprašant, velniop šitokią.

Taigi, kad ir kaip stengtasi, bet ir šį kartą ne visi keliai nuvedė į Romą. Kiti, atsiskyrę, pasuko į Tarybų Lietuvą, dar kartą visai išeivijai primindami, kaip beprasmiška, o dar labiau gėdinga, glausti lietuviškosios išeivijos jaunąsias atžalas prie ko tik nori, o tik ne prie Lietuvos, ne prie lietuvių tautos. Tačiau ir šiame Judo darbe yra išimčių, kurias, atrodo, labai ir labai reikia pastebėti. Nežinau, daug ar mažai panašių faktų, tačiau norėčiau geru žodžiu paminėti Vokietijos Lietuvių bendruomenės valdybos pirmininką Joną Valiūną. Žinoma, ne visapusiškai, o siauresne prasme, būtent, kad supranta daugiau už kitus — jis ne tik ne prieš, kad jaunimas vyktų į Lietuvą, o netgi yra tokių kelionių skatinimo pavyzdys. Ir to įrodymas man, kad va, gimnazijos moksleivių grupės viešėjusios Tarybų Lietuvoje, vadovu buvo jo sūnus Algis. Anksčiau Tarybų Lietuvoje viešėjo jo sūnus Rainis ir dukra Laima.

Kas kaip šį faktą bekomentuotų, o toks jo akivaizdumas tikrai kad iškalbus ir verčia gerai susimąstyti ir kitus lietuviškosios išeivijos veikėjus. Iš tikrųjų, te jaunimas apie daiktą sprendžia iš jo vaizdo, o ne iš kalbų apie ji. Te apie Tarybų Lietuvą jis sprendžia pabuvojęs joje, o ne iš nuogirdų apie ją. Na, o kaip ir ką jis sprendžia, nesunku sužinoti paskaičius "Gimtajame Krašte" jų viešnagės, užtrukusios dešimt dienų, įspūdžius. Neverta čia jų atkartoti, tačiau jeigu apskritai — tai visi jie viešnage patenkinti, dėkingi "Tėviškės" draugijai, kad rūpinosi, džiaugiasi, kad Lietuva graži, nuoširdi, kad gali savimi neperdėtai pasipuikuoti. Ir kiekvienas jų išvyko su viltimi, kad čia dar ir dar atsilankys.

O šitaip, matyt, ir suždinama jaunimo lietuvybė, šitaip ir atsiranda didelis ir, sakyčiau, labai praktiškas noras praturtinti save Lietuva, savo tėvų žeme, atgimti, kaip po sausros palijus lietučiui atgyja apvytusi žolė.

Ryškiai, aišku, paklyks, patriukšmaus ir dėl šios jaunimo grupės iš Vakarų Vokietijos viešnagės Tarybų Lietuvoje, tačiau atsiras ir žmonių, kurie nuoširdžiai bus dėkingi ne tik šios kelionės į Lietuvą organizatoriams, bet ir "Tėviškės" draugijai, kuri nuolat ir stropiai rūpinasi, kad lietuviškosios išeivijos jaunimo viešnagės būtų turtingos įspūdžiais, kad Lietuva parodytų jiems save kaip įmanoma visapusiškiau. **Pr. Šklėrius**

Naujoji Druskininkų fizioterapinė gydykla, pastatyta pagal architektų Aušros ir Romo Silinskų projektą.

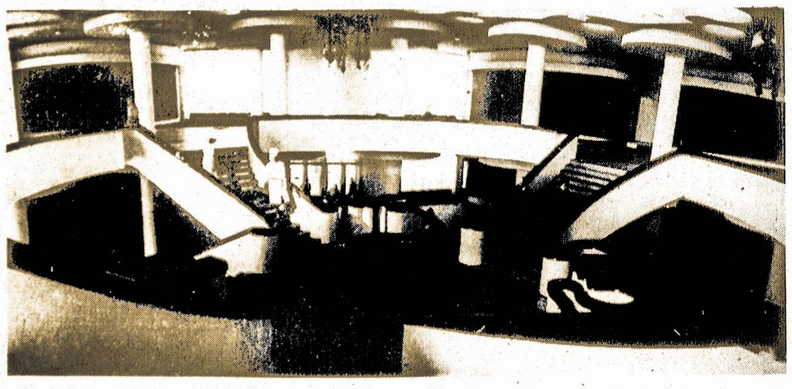

Druskininkų fizioterapinės gydyklos centrinis vestibiulis. A. Dilio nuotr.

TARPTAUTINĖMIS TEMOMIS

NEPAGRĮSTOS IŠLYGOS

Pasaulyje plačiai žinomas Tarybų Sąjungos pasiūlymas, kuriuo ji kviečia Jungtinės Valstijas sėsti prie derybų stalo ir tartis dėl strateginės ginkluotės apsiribojimo. Šio reikalo svarba yra didelė tiek Vakarams, tiek Rytams. Pagaliau visai žmonijai. Juk strateginės ginkluotės apribojimas pristabdytų ginklavimosi varžybas, kurios pastaruoju metu plėtojamos su naujomis pastangomis ir ryja milijardus dolerių, kurie galėtų būti panaudoti socialiniams reikalams. Strateginės ginkluotės apribojimas sumažintų branduolinio karo grėsmę. O tai yra svarbiausia dabarties problema kovoje už taiką.

Kaip bebūtų keista, Vakarai, kurie nevengia postringauti apie savo ryžtą išsaugoti taiką žemėje, daro atvirkščiai. Tai rodo ne tik nuolatinės Washingtono administracijos pastangos atidėti neribotam laikui derybas su Tarybų Sąjunga dėl strateginės ginkluotės apribojimo. Tai rodo pastarosios NATO tarybos sesijos Romoje nutarimas nuo 1983 metų Vakarų Europoje dialokuoti naujas amerikiečių branduolines raketas. 572 branduolinės raketos pakeis dabar esančią pusiausvyrą ginkluotėje tarp Vakarų ir Rytų. Tiesa, visi oficialūs Washingtono administracijos veikėjai gieda vieną giesmę. Jie teigia, kad naujomis branduolinėmis raketomis Vakarų Europoje dar tik bus sudaryta pusiausvyra ginkluotėje, o dabar esą Vakarams iškilusi "tarybinė karinė grėsmė". Tai grynas melas. Washingtonas teigia, kad dabar Tarybų Sąjunga turi daugiau strateginių raketų Europoje, negu amerikiečiai. Tačiau Washingtonas neskaičiuoja, kiek branduolinių raketų, nukreiptų prieš Tarybų Sąjungą, Pentagonas turi povandeniniuose laivuose. Washingtonas neprideda tų raketų, kurios priklauso kitoms NATO šalims. Tokiu būdu visam pasauliui aišku, kad 572 branduolinės raketos, kuriomis amerikiečiai papildomai apginkluos Vakarų Europą, bus tik branduolinio karo grėsmės didinimas, nes Tarybų Sąjunga nenusileis, kad susilpnėtų jos saugumas.

Amerikos vengimas sėsti už derybų stalo dėl strateginės ginkluotės apribojimo bandomas "teisinti" ir tuo, kad Vienos derybose dėl ginkluotųjų pajėgų ir ginkluotės sumažinimo Centrinėje Europoje nepasiekiama "esminės pažangos". Iš tiesų, septyneris metus derybose pažangos nėra. Tačiau ne dėl Tarybų Sąjungos ir kitų Varšuvos Sutarties valstybių kaltės, o dėl to, kad Vakarai derybose siekia tik vieno — gauti informacijos apie socialistinių šalių ginkluotąsias pajėgas.

NATO tarybos Romos sesijoje paskelbtame komunikate apie Lenkiją raginama vengti "bet kokio kišimosi iš užsienio", o savo kalbose Washingtono administracijos veikėjai pabrėžia, kad nesės už derybų stalo, kol nepaaiškės, ar Tarybų Sąjunga "kišasi į Lenkijos reikalus". O įvykiai Lenkijoje rodo, kad kaip tik iš Washingtono ir kai kurių Vakarų Europos valstybių duodamos "rekomendacijos", "patarimai", kaip lenkai turi elgtis. Juk iš esmės tai tiesioginis kišimasis į Lenkijos vidaus reikalus.

Pagaliau ir Afganistanas Washingtono daromas priežastimi, kuri trukdanti tartis dėl strateginės ginkluotės apribojimo. Tuo tarpu Baltieji rūmai patys žino, kad remdami ir aprūpindami ginklais banditų gaujas, jie patys trukdo sureguliuoti padėtį Afganistane.

Išvada tokia: ne prasimanyta "tarybinė karinė grėsmė", "nesėkmingos Vienos derybos", įvykiai Lenkijoje, Afganistane, o Washingtono administracijos militaristinė politika trukdo Vakarų ir Rytų dialogą, didina branduolinio karo grėsmę.

Apolinaras **Sinkevičius**

MEDICINA BE MEDIKAMENTŲ

Sena, kaip ir pati žmonija, yra vaistų gamybos istorija. Jau prieš tūkstančius metų žmonės žinojo labai daug vaistingųjų augalų. Tačiau tik mūsų amžių, susijusį su bendra mokslo pažanga ir didžiausiais chemijos pasiekimais, galima vadinti audringo vaistų gamybos vystymosi amžiumi.

Nauji vaistai išgelbėjo žmoniją nuo užkrečiamųjų ligų, daugelio kitų, dar visai neseniai mirties pavojų nešusių susirgimų, tačiau, kaip sako liaudis, lazda turi du galus. Vaistai gydo, vaistai — žudo. Daugelis šiuolaikinių vaistų yra stipriai veikiančios medžiagos ir nesaikingas, netaisyklingas jų naudojimas gali turėti liūdnų pasėkmių. Yra ir kito pobūdžio pavojų, kai, vaikydamiesi pelno, kapitalistinių firmų vaistų gamintojai paleidžia į rinką nepakankamai ištirtus, stiprų žalingą poveikį turinčius vaistus.

Neigiamos nesaikingo vaistų naudojimo pasekmės ir suaktyvino medicinos dėmesį gamtinėms gydomosioms medžiagoms, aplinkos poveikiui.

Apie tai, kaip Lietuvoje vystosi ši medicina be medikamentų, mes paprašėme papasakoti Fizioterepeutų mokslinės draugijos pirmininką, respublikinės kurortologijos laboratorijos vedėją Vytautą **Mešką**.

— Pradėkime nuo vieno skaičiaus. Naujoje, modernioje Druskininkų gydykloje, kuri, beja, yra pati didžiausia Tarybų Sąjungoje, per valandą atliekama apie tūkstantį gydomųjų procedūrų. Ligoniai, sergantys kraujagyslių kalkėjimu, padidintu kraujo spaudimu, sąnarių ir nervų ligomis, čia gydomi ne vaistais, o gamtinių medžiagų pagalba. Tokios didelės gydyklos statybą Druskininkuose ir nulėmė gausūs vietinių mineralinių vandenų ištekliai, įvairi jų cheminė sudėtis, taip pat palankios klimatinės sąlygos. Mineralinių vandenų vonios sudaro didžiausią naujos gydyklos teikiamų procedūrų dalį. Be to, čia ligoniai gydomi ir dirbtinėmis "perlinėmis" — bei deguonies voniomis, naudojasi gydomaisiais dušais, baseinu. Gero įvertinimo susilaukė ir mūsų medikų pasiūlyta naujovė — gydomųjų augalų vonios.

Palangoje kyla originalus naujų gydyklų pastatas. Jų turinį sudarys gydomasis skyrius, kur iš karto bus galima suteikti 80 vandens ir 60 purvo procedūrų, mineralinio vandens baseinas, taip pat šešiaaukštis fizioterapijos bei diagnostikos korpusas. Ruošiamasi pradėti statyti naujas Birštono bei Likėnų gydyklas.

Dešimtys naujų nemedikamentinio gydymo naujovių kasmet papildo respublikos kurortologų teikiamų paslaugų sąrašą. Druskininkuose ir Birštone, pavyzdžiui, jau veikia elektrinės stimuliacijos kabinetai. Drauge su tradicinėmis kurortų procedūromis — mineralinio vandens ir purvo voniomis, masažu, dietine mityba — elektrinė raumenų stimuliacija duoda efektą, gydant skrandžio, nervų ir kitus uždegimus.

— Išrašomi mūsų kurortuose ligoniams "receptai" pasiklausyti gydomosios muzikos įrašų, pabraidyti basomis kojomis po seklų akmenuoto dugno baseinėlį, nekalbant jau apie plačiai išgarsėjusias kaskadines maudykles, povandeninę gimnastiką vertikaliosiose voniose. Atgaivinamas ir labai senas Rytų kraštų gydymo metodas — akupunktūra. Įvairūs centrinės nervų sistemos sutrikimai dabar gydomi ne tik adatomis, bet ir lazerio spinduliu, šiluma, ultragarsu.

Apie Lietuvoje taikomas kurortinio gydymo naujoves medicinos mokslų kandidatas V. Meška papasakojo tarptautiniame kongrese Madride. Į Ispanijos sostinę susirinkę žymiausi pasaulio kurortologai paragino visų tautų mokslininkus tausoti mineralinių vandenų išteklius, saugoti kurortų gamtinę aplinką nuo užteršimo.

Vida **Petrauskaitė**

PRIEŽODŽIAI SU KOMENTARAIS

Gaidžiai

Du gaidžiai viename kieme
nesugyvena,
Su įniršiu vienas kitam
plunksnas kedena.
Vištos dedeklės kudakuoja
ir didžiuojas,
Kad dėl jų gaideliai
beprotiškai kapojas.

Atpildas

Lėkė, kaip sakalas, nutūpė,
kaip vabalas.
Kartais tokį puokštą iškrečia
ir sabalas.
Kiekvienai oriai personai
taip atsitinka,
Kada į liaudies turtą
gopšiškai įninka.

Vandalinas Junevičius

Po demokratines šalis

Vilniaus pedagogai prie Budapešto nacionalinio muziejaus gražiausio fontano.

Vilniaus aukštųjų ir viduriniųjų mokyklų dėstytojai ir pedagogai neperseniai keliavome po Vengriją ir Rumuniją. Turistų tarpe Vilniaus V. Kapsuko universiteto biologijos prof. dr. O. Kublickienė, 41-sios vidurinės mokyklos mokytoja S. Pleitienė, Kultūros-švietimo mokyklos direktorius V. Bukšnys, Statybos technikumo dėstytojas V. Mickevičius. Iš viso 35 turistai. Nemažą mums įspūdį paliko Debreceno miestas, o ypatingai L. Košutos universitetas, kuris išsidėstęs per pustrečio kilometro. Apžiūrėjome ir įspūdingus Deri rūmus, kuriuose įrengtas senovės muziejus. Be Egipto sarkofagų, įvairiausių iškasenų, čia eksponuojamas pasaulinės vertės M. Mukačio paveikslas "Štai žmogus" iš Kristaus gyvenimo.

Egerio mieste lankėmės 13 amžiaus pilyje, kuriuos giliuose požemiuose vengrai slėpdavosi nuo turkų antpuolių. Dar ir dabar pilies griūvėsiuose stovi karaliui Ištvanui I paminklas, už rūpestį liaudžiai.

Ilgiau apsistojome šalies sostinėje Budapešte. Miestas įkurtas 1873 metais, tačiau gyvenvietei priskaičiuojama arti 2-jų tūkstančių metų. Pirmiausia mus sužavėjo nuostabio grožio tiltai per Dunojų. Lankėmės įspūdinguose karalių rūmuose, Matjašo šventovėje, žvejų tvirtovėje. Stebėjome gotikinius parlamento rūmus, susipažinome su nacionaliniu muziejumi. Pabuvojome Gelerto kalne, kuriame pastatyta moters figūra su alyvmendžio šakele rankose — Laisvės simboliu.

Rumunijos sostinėje Bucharešte vaikščiojome po nacionalinį Cherestreno parką, kuriame po atviru dangumu įruoštas etnografinis muziejus. Čia susipažinome su Rumunijos kaimais ir buitimi. Nacionalinėje galerijoje matėme žymiausių dailininkų T. Amano paveikslus "Čigonė", "Mūšis su turkais", D. Paciurėjo "Fantaziją erdvėje" ir kitus. Daugiausia mus sužavėjo Rumunų rapsodijos ansamblis, kuriame atliko liaudies dainas ir šokius nusipelnę artistai. Čia buvo suvaidinta 16 amžiaus turgus, kuriame pardavinėdavo merginas, piršliaudavo, o, taip pat, pavasario šventė "Simbro oilor".

Kelionės pabaigoje poilsiavome Karpatų kalnuose Pojana-Brašove. Tai 1020 metrų aukštyje virš jūros lygio, iš kur matėsi snieguotos kalnų viršūnės, tarp daugybės slidininkų, lynų keliamame vagonėlyje pakilome iki Post-Tava 1600 metrų viršūkalnę. Iš jos matėsi žavingos upės Timiš slėniai, bukų medžiais apaugę šlaitai ir uoluotos keteros.

Grįžome namo, patyrę nepaprastai daug nuostabių įspūdžių. **Bronius Jauniškis**

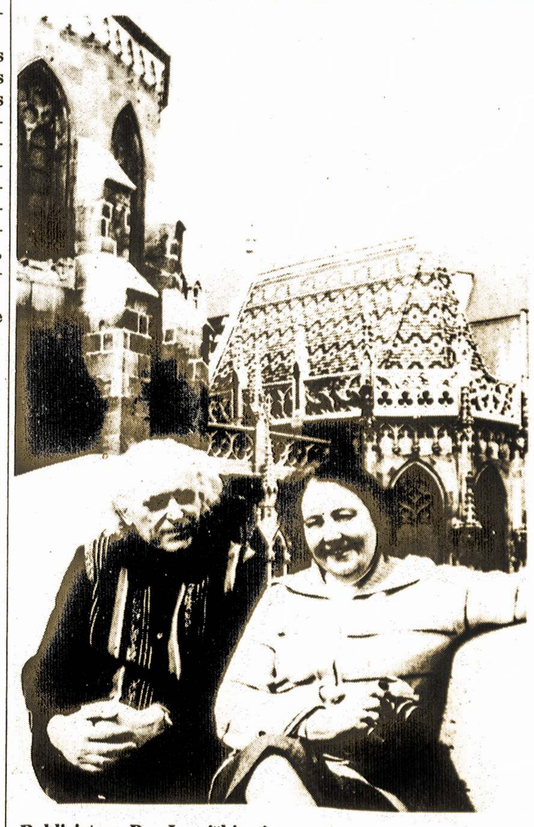

Publicistas B. Jauniškis ir prof. dr. O. Kublickienė Budapešto tvirtovės bokšte.

KANADOS ŽINIOS

MONTREAL, CANADA

MOTERYS RUOŠIASI IŠVYKAI

Šios kolonijos pažangus Moterų Klubas ruošiasi išvykai į parką "African Safari" birželio 23 d. Tai labai graži ir įdomi vieta su Afrikos įvairiais žvėrimis ir paukščiais ir kitokiomis įvairenybėmis. Galima puikiai pasivaišinti ir pakvėpuoti tyru pavasario oru.

ATIDARYTA LA RONDE

Gegužės 16 d. atidaryta La Ronde, tai vadinamas vaikų pasaulis, su įvairiais įrengimais vaikams žaisti ir kitokiomis įvairenybėmis.

Praėjusios Expo-67 pasaulinės parodos tęsinys birželio 23 d. atidarys "Man and His World".

MIRTIS

Nesenai mirė Annie Medikas, tai senosios kartos tautietė. Paliko gyvenimo draugą, tris vaikus, 13 anūkų, tris proanūkius ir sesutę.

LIGONIAI

V. Šipelis Reddy Memorial ligoninėje pergyveno kojų operaciją. Toje pačioje ligoninėje serga Pranutė Krikščiūnienė. Jai taipgi padaryta operacija.

Plačiai montrealiečiams žinomas Charles Juška, Royal Victoria ligoninėje pergyveno operaciją.

Linkiu visiems greit pasveikti.

IŠVYKO Į GIMTINĘ

Dr. Jonas Mališka su grupe tautiečių išvyko į Gimtinę aplankyti savo mamytę ir pamatyti dabartinę klestinčią tėvynę. Ši jo kelionė ne pirmutinė. Taipgi išvyko ir du kanadiečiai, tai Jonas ir Donala Akauskai. Jie vyko pavieniai. Labai puiku, kad vis daugiau ir daugiau čiagimių tautiečių ryžtasi aplankyti savo tėvų kraštą.

ATVYKO

Newyorkietė Bronė Spūdienė su draugu lankėsi Montreale, kur aplankė savo jaunystės draugus ir pažįstamus.

Pas Genę Petrulienę ir jos vyrą svečiuojasi jos brolis iš Lenkijos. Pas B. A. Alenskus atvykusi duktė iš Vancouver, British Columbia. **P.**

WINDSOR, ONT., CANADA

Antanas Gegžnas

Mirė

1981 m. gegužės 14 d.

Reiškiame gilią užuojautą jo artimiesiems bei draugams.

P. Razevičiai	Charles Barbara Crimmins
A. Rimšai	Stanley Staton
S. Baltuliai	Alice Sharkienė
Ch. Stankai	Stefanija Masis
L. Svirpliai	G. Kodis
J. Sorakai	S. Kunsaitis
A. Byrai	Al. Vane
S. Rapšiai	John Vane
P. Pajuodžiai	K. Linkevičienė
B. Banikoniai	Z. Morkūnas
A. Snaideriai	M. Valantinas
A. Rideriai	V. Indrijauskienė
Mary Staton	B. Slinkienė
Carl Staton	V. Kirvela

VINCAS GIEDRA

DU SUSITIKIMAI

Bendražygiai visi
išsisklaidė, pabiro kas sau.
Kai kurių net vardai
ir veidai
prapuolė iš atminties.
Todėl taip sužvilgo
apniukėlės mano akys,
išvydusios
vieną čionai.

Sustojom, apsikabinom,
kaip ir dera,
vienas antram sumelavom,
kad puikiai atrodom,
tada
nudrožėm kavinėn,
išgraukėm po gurkšnį
ir puolėme prie šnekos.

Maniau, kad šneka
užgarmės kaip krioklys,
užgriaus
kaip perkūnas,
pasrūs kaip gegužio lietus.
Bet ji, deja,
negarmėjo,
negriaudė, nesruvo...

Matyt, per daugelį metų
mes buvom užmiršę
kažkokią saulėtą paslaptį,
kuri ir mus,
ir mūsų žodžius
darė kadaise sparnuotus,
nes, burnas praverus,
tarytum ramentai
subarško
tokia šneka:
„Nubudau, atsikėliau,
pavalgiau...
Padirbau, grįžau,
atsiguliau...
Vėl nubudau, atsikėliau..."
Ir šitaip — be galo.

Gal valandą, gal pusantros
mes bandėm
įkurti
nors menką lauželį
savo drėgnais degtukais,
paskui
nudelbę akis atsiskyrėm,
žinodami, jog ateity
vienas antro
tikrai neieškosim.

Ir būčiau keliavęs namo
paniuręs ir apsivylęs,
bet, laimė, —
prisiminiau
dar bendražygį čia esant...

Krapnojo vėsi drangа.
Už Merkio temo padangė.
Virš mano galvos,
pušyje,
čirpė kažkoks paukštelis.
Ilgai aš stovėjau
prie pilkšvo,
kerpėm apėjusio antkapio...

Pasikalbėjau.
Širdingai pasikalbėjau.

● PREMIJA UŽ GYVATĘ

Niekas iki šiol negavo premijos, įsteigtos Niujorko zoologų draugijos 1910 m. Ji skirta tam, kas pristatys draugijai gyvą gyvatę, ne trumpesnę kaip 9 m 15 cm ilgio. Tokios didelės gyvatės gyvena toli — Pietų Amerikoje, pavyzdžiui, yra ir 11 m ilgio anakondų, arba Azijoje pitonai užauga iki 10 m ilgio. Tačiau atgabenti tokią „mažylę" perdaug brangu ir sudėtinga, o JAV didžiausios gyvatės — tris kartus mažesnės negu reikalaujama. 1910 metų pasiūlymas tebegalioja.

TARYBŲ LIETUVOS NAUJIENOS

[MIESTŲ IR RAJONŲ LAIKRAŠČIUS PASKLAIDŽIUS]

60-tūkstantasis gyventojas

Eksperimentinio namų statybos kombinato inžinierės Aldonos ir LKP 60-mečio medvilnės kombinato elektriko Rimvydo Zubrickų sūnus tapo 60-tūkstantuoju Alytaus gyventoju, informuoja "Komunistinis rytojus".

Šiemet Alytus pažymės 400 metų sukaktį, kai jam buvo suteiktos miesto teisės. 1940-aisiais, atkūrus Tarybų valdžią, gyventojų skaičius čia nesiekė dešimties tūkstančių. Praėjusio penkmečio pradžioje Alytus susilaukė 50-tūkstantojo gyventojo.

Apdovanotame kolektyve

Broliškas bendradarbiavimas su kitomis tarybinėmis respublikomis padėjo mums pasiekti dešimtajame penkmetyje gražių darbo rezultatų, rašo "Panevėžio tiesoje" Tautų draugystės ordinu apdovanoto "Lino" gamybinio susivienijimo audėja J. Žebrienė. Lietuviškos drobės audžiamos tadžikų pagamintomis staklėmis, verpimo mašinos ir daugelis kitų įrenginių gauta iš Rusijos Federacijos, geriausių linų patiekia Ukrainos ir Baltarusijos žemdirbiai, sintetinį pluoštą — Kuibyšo ir Saratovo chemikai. Daugelis darbininkų pirmuosius darbo įgūdžius įgijo Smolensko bei Oršos linų kombinatuose. "Lino" susivienijime valstybiniai apdovanojimai dabar puošia daugiau kaip šimto pirmūnų krūtines, 26 kolektyvo nariams suteikti respublikos nusipelniusių darbuotojų vardai.

Talkų lėšomis

Vaizdingame Klaipėdos priemiestyje už komunistinių talkų lėšas pastatyti gimdymo namai. Jų statybai išleista daugiau kaip pustrečio milijono rublių.

Dabar įkurtuvių įkarštis. Tai bus labai moderniška sveikatos įstaiga, pažymi "Tarybinė Klaipėda". Įrengtos oro kondicionavimo sistemos, deguonies tiekimo vamzdynai. Sumontuota daug naujausios medicinos aparatūros. Turtingas fizioterapinio gydymo skyrius. Per vietinę telefono stotį lankytojai galės pasikalbėti su bet kuria palata. Intensyvesnio gydymo palatas su medicinos postais jungia tiesioginiai mikrofonai.

Dirbtinės odos rietimai

Įvairiais adresais iš Plungės dabar kas mėnesį išsiunčiama daugiau kaip po pusantro milijono kvadratinių metrų dirbtinės odos. Iš jos daromos įvairiausios galanterijos ir kitos plačiai vartojamos prekės.

Plungės dirbtinių odų gamyklos kolektyvas, rašo "Kibirkštis", kas mėnesį patiekia viršplaninės produkcijos maždaug už pusantro šimto tūkstančių rublių.

Per artimiausius penkerius metus dirbtinių odų srautas iš Plungės padidės maždaug trečdaliu.

Yra tokia elektrinė

Prie Šventosios veikianti Antalieptės hidroelektrinė pagamino 100-milijonąją kilovatvalandę elektros energijos. Daugiau kaip prieš dvidešimt metų, kai buvo pastatyta, ji tenkino beveik penkių tuometinių rajonų poreikius, primena "Tarybinė žemė", o dabar vien Zarasų rajonui reikėtų maždaug septynių tokių elektrinių.

Nors statybos išlaidos seniai atsipirko, ši maža elektrinė tebedirba, duoda labai pigią energiją — kilovatvalandės savikaina sudaro maždaug vieną kapeiką. Hidroelektrinės statytojų sukurtos vaizdingos Antalieptės marios tapo mėgiama darbo žmonių poilsio vieta.

Didžiausias rūpestis

Anykščių statybinių medžiagų kombinate, rašo "Kolektyvinis darbas", pastaraisiais metais sparčiai gerinamos įmonių darbo ir buities sąlygos. Baigiama panaikinti plytų statymo ir nukrovimo naktines pamainas, gerokai palengvino darbą degimo krosnių ir daugelio kitų įrenginių sumodernizavimas. "Kvarco" ceche įrengti erdvūs persirengimo kambariai, prausyklos, dušai. Jaunesniems darbininkams pastatytas bendrabutis. Suremontuotas vaikų darželis. Sutvarkytos Rubikių ir Vikonių gyvenvietės, kuriose gyvena daug kombinato darbuotojų.

Šiame penkmetyje, pasakoja kombinato direktorius G. Vertelka, nutarta savo jėgomis kasmet pastatyti po gyvenamąjį keturių butų namą. Prie Šventosios darbininkams bus įrengtas vasarnamis, o prie Rubikių ežero — būriavimo sporto bazė.

Cementininkų vasara

Stambias poilsio bazes turi "Akmencemento" gamybinio susivienijimo darbuotojai. Palangos "Aitvaro" viloje pernai ilsėjosi virš 1200 cementininkų ir jų šeimų narių, "Virvytės" turistinėje bazėje — beveik dvigubai daugiau. Jų vaikams yra miesto ir užmiesčio pionierių stovyklos. Susivienijimo ekskursijų maršrutai pasiekė Užkarpatę, Baikalą, Leningradą. Olimpiniais metais tarpcechinėse sporto varžybose jėgas išbandė per tūkstantį žmonių.

Susivienijimo profsąjungos komiteto pirmininkas, Socialistinio Darbo Didvyris A. Gabalis rašo "Vienybės" laikraštyje, kad šią vasarą cementininkų poilsis bus dar įvairesnis, turiningesnis.

Dvyliktasis liaudies kolektyvas

Muzikos pavasario renginius Klaipėdoje šiemet gražiai praturtino uostamiesčio Mokytojų namų kamerinio choro koncertas, kuriuo šis kolektyvas pažymėjo savo veiklos 15-ąsias metines. Kaip praneša "Tarybinė Klaipėda", choras yra suruošęs apie pusantro šimto koncertų, lankėsi daugelyje Lietuvos miestų, Liepojoje, Mogiliove, Tallinne, Kijeve, Erfurte (VDR).

Kolektyvą cementuoja "senbuviai", atėję į chorą nuo pirmųjų jo gyvavimo dienų. Buvęs dainininkas F. Sereika ilgainiui tapo choro meno vadovu ir dirigentu, S. Kudarauskas — choro tarybos pirmininku. Jau penkiolika metų laiko dirigento lazdelę B. Skirsgilas. Dainininkų meninei brandai labai padėjo aktyvi TSRS liaudies artisto, profesoriaus S. Sondeckio ir Lietuvos kamerinio orkestro parama.

Sukakties proga uostamiesčio pedagogams bei jų vadovams įteikti respublikos kultūros ir meno saviveiklos žymūnų ženkleliai, kolektyvui suteiktas liaudies choro "Gilija" vardas. Tai dvyliktasis liaudies kolektyvas Klaipėdoje.

Draugystės meridianai

Minint Tarybų Sąjungos Didvyrės Marytės Melnikaitės gimtadienį, į Zarasus kasmet atvažiuoja jūreiviai iš Jaltos. Šiame uoste yra garlaivis, pavadintas Didvyrės vardu.

Lankydamiesi Zarasuose, laivo komjaunuoliai papildė jūreiviams skirtą M. Melnikaitės šlovės kampelį. Už sukauptą medžiagą jis buvo apdovanoti diplomu sąjungininiame žygio tarybinės liaudies revoliucinėmis, kovų ir darbo šlovės vietomis dalyvių sąskrydyje.

Jaltos laivo ir Zarasų tekstilės galanterijos fabriko komjaunimo-jaunimo brigados yra sudariusios savitarpio socialistinio lenktyniavimo sutartį. Jūreiviai aplankė Zarasų M. Melnikaitės vidurinę mokyklą, informuoja "Tarybinė žemė", o moksleivių pasiuntiniai ruošiasi vasarą aplankyti Krymą, Didvyrės vardu pavadintą laivą.

Kurorto penkmetis

Daug naujų kurortinių gydyklų numatyta priemonių plane partijos suvažiavimo nutarimams įgyvendinti, kurį priėmė Palangos miesto Liaudies deputatų taryba, rašo "Tarybinė Klaipėda". Jau šiais metais bus atiduotas naudoti 250 vietų pensionatas Vanagupėje. Pradedama rekonstruoti "Žuvėdros" sanatorija. Du jos korpusai po rekonstrukcijos veiks ištisus metus. Kitąmet numatoma užbaigti "Lino" poilsio namų gydyklos su pašildytu jūros vandeniu statybą, pirmuosius pacientus priims purvo gydykla.

Tolimesniame vienuoliktojo penkmečio naujųjų objektų sąraše yra gydomasis baseinas, 600 vietų pensionatas, žuvų pramonės darbuotojų poilsio namai Vanagupėje, pionierių stovyklos Monciškėje, rekonstruoti "Pušyno" poilsio namai. Numatyti dideli kurorto tvarkymo ir gražinimo darbai.

Iš nacionalinio lobyno

Savitą spektaklį savo 20-mečiui paruošė Tauragės liaudies teatras. Jis sudarytas iš vienaveiksmių pjesių, kurias parašė mūsų nacionalinės dramaturgijos pradininkai A. Fromas-Gužutis, J. Gurauskas, J. Tumas-Vaižgantas.

Originalioji dramaturgija sudaro didelę šio teatro repertuaro dalį, primena "Leniniečių balsas". Su P. Cvirkos "Žemės maitintojos" inscenizacija tauragiečiai užėmė pirmąją vietą Pabaltijo liaudies teatrų festivalyje. Daug miestų jie apkeliavo su inscenizacija "Pasmerktieji" pagal Jono Marcinkevičiaus kūrinius. Vaisingai bendradarbiaudamas su rašytoju V. Rimkevičium, pjesės "Balius pirtyje" spektakliu liaudies teatras pelnė pirmąją vietą respublikiniame konkurse, o spektakliu "Karaliui reikia paršiuko" — "Vilniaus rampos" prizą už geriausią originaliosios dramaturgijos pastatymą.

Tauragės liaudies teatro sukakties proga jo režisieriui A. Naraškevičiui suteiktas respublikos kultūros žymūno, o grupei aktorių — meno saviveiklos žymūnų vardai.

Parinko **A. Petrauskas**

● ARCHEOLOGAI PATVIRTINO,

kad Amerikos kontinente prieš 3000—6000 metų vidutinė žmonių gyvenimo trukmė tebuvo 16—17 metų. Gentys praktiškai gyveno akmens amžiuje: žmonės rinkdavo riešutus bei kitokį augalinį maistą, maitindavosi vandenyno pakrantėje randamais moliuskais.

● LAPĖS MIESTE

Anglų zoologas S. Haris, studentų padedamas, atliko tyrimus Londone ir nustatė, kad jame gyvena apie 3000 lapių. Medžiotojų įbaugintos, lapės pasitraukė į miestus ir prisitaikė prie nejprastų sąlygų. Minta jos tradiciniu maistu — pelėmis, kurių miestuose yra daug daugiau nei laukuose.

Pereinamoji taurė šeimyninio krepšinio turnyro nugalėtojams.

Šeimyninės komandos išsirikiavo varžybų atidarymui.
B. Aleknavičiaus nuotrauka

Krepšinis-populiari sporto šaka Lietuvoje. Jį žaidžia ir dešimtmečiai berniūkščiai, ir jau žilo plauko sulaukę. Gal dėl to prieš ketverius metus Lietuvos jūrų laivininkystės pirmajam kapitono padėjėjui Kazimieriui Budriui ir kilo mintis įsteigti pereinamąją taurę krepšinio komandai, kurią sudaro vienos šeimos nariai.

Klaipėdoje įvyko jau ketvirtosios šeimyninio krepšinio pirmenybės. Atidarymui išsirikiavo dvylika komandų iš Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Klaipėdos ir kitų respublikos miestų. Trečiąją turnyro dieną susitiko pajėgiausios komandos — tai Paulauskai ir Ribinskai. Krepžinio aikštelėje dėl kamuolio varžėsi vyriausias Ribinskų atstovas 57 m. amžiaus mokytojas iš Panevėžio Algimantas Ribinskas ir jauniausias Paulauskų atstovas dešimtmetis Erminas Paulauskas (Klaipėda). Santykiu 69:41 nugalėjo Paulauskai, antrąją vietą užėmė Ribinskų komanda.

Pirmenybių metu susitiko įvairaus amžiaus ir įvairios patirties žaidėjai. Greta TSRS nusipelniusio sporto meistro, olimpinio, pasaulio ir Europos čempiono Modesto Paulausko žaidė ir dvylikametis jo sūnus Nerijus, už Nerijų dviem metais jaunesnis pusbrolis Erminas Paulauskas. Nerijus iškovojo rezultatyviausio jaunojo žaidėjo prizą.

KLAIPĖDOJE — MOKOMASIS TEATRAS

Prie Lietuvos TSR Valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultetų Liaudies teatrų režisierių specialybės katedros įkurtas studentų mokomasis teatras. Rampos šviesą čia išvydo Aleksandro Arbuzovo drama "Tania". Spektaklyje vaidmenis atlieka studentai trečiakursiai. Su savo pastatymu mokomasis teatras gastroliuos po Žemaitijos rajonus.

Nuotraukoje: **Scena iš mokomojo teatro pirmojo pastatymo A. Arbuzovo dramos "Tania". Tanios vaidmenyje studentė S. Žukauskaitė, Ignatovas — F. Paulauskas.**

B. Aleknavičiaus nuotr.

Darbo raudonosios vėliavos ordino Panevėžio "Ekrano" gamykla kasmet didina plataus vartojimo prekių gamybą, gerina jų kokybę. Didelę paklausą turi krištolo indai, vazos gėlėms, taurės, saldainines ir kiti gaminiai. Šiemet ekraniečiai patieks vartotojams krištolo gaminių už 6,5 milijono rublių.

Nuotraukoje: **inžinierė technologė Angelė Urbonienė su krištolo gaminiais.** A. Dilio nuotr.

Protestuodami prieš prez. Reagano biudžeto apkarpymus socialinėms programoms, daugiau kaip du tūkstančiai newyorkiečių gegužės 28 d. žygiavo miesto gatvėmis. Čia jie žygiuoja per Brooklyn Bridge.

ST. PETERSBURG, FLA.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Agnes Jurevičienė-Yureff [Kavaliauskaitė]

Mirė 1979 m. birželio 4 d.

Prisimename ją su meile, su giliausia širdgėla.

Dukra—OLGA ABELES
Seminole, Fla.
Sesuo—HELEN KUDIRKIENĖ ir šeima
Linden, N. J.

WORCESTER, MASS.

Kaziūnė Sabaliauskienė

Mirė 1981 m. gegužės 5 d.

Reiškiame gilią užuojautą jos vyrui J. Sabaliauskui, giminėms Lietuvoje ir Amerikoje, draugams bei pažįstamiems.

Johanna Demikis
F. ir E. Kalantos
Magrėta Jucius
Elzbieta Jucienė
Paulina Petrauskienė
Viola Tamašiūnienė
Elzbieta Pilkauskienė
Petras Plokštys
J. ir R. Januliai
Albertas Daukšys
Nėlė Laza
Draugai
L. Ausiejus
Draugai
Draugas

"LAISVĖS" REIKALAI

Žemiau skelbiame aukas gautas nuo 1981 m. gegužės 8 d. iki gegužės 28 d.:

Kazimieras Milenkevičius, Brooklyn, N. Y., aukojo 2 "Laisvės" Bendrovės šėrus vertės ..... $ 10.00
Jis taipgi prisiuntė buvusios LDS 50 kuopos 2 šėrus vertės 10.00

* * *

Mary Balčiūnas, Banning, Cal. $100.00
Della Mikalajūnienė, St. Petersburg, Fla.—jubiliejui—per P. Alekną 100.00
Ogla Abeles, Seminole, Fla., prisiminimui mirusios motinos A. Jurevičienės-Yureff 90.00
Nellie's Draugė, Brooklyn, N. Y. 70.00
A. Aimontienė, Hollywood, Fla. 50.00
A. Bimba, Richmond Hill, N. Y.—jam prisiųsta auką nuo Mary Balčiūnas, paveda "L" jubiliejui 50.00
Sofija Stasiukaitienė, Fairview, N. J., prisiminimui mirusio vyro Jurgio 50.00
T. Lapin, Hudson, N. H. 25.00
Mary Kapciūnas, Fonda, N. Y., prisiminimui mirusios motinos, K. Kalinauskienės 25.00
Albina Waznys, Richmond Hill, N. Y., prisiminimui mirusio vyro 25.00
M.Hacinkevičius,Great Neck,N.Y.,per N.Ventienę ... 25.00
Joe Bruzga, Lethbridge, Alta, Canada 20.00
Albertas Vizbaras, Blairmore, Alta, Canada, per J. Bruzgą 20.00
J. Narusevičienė, London, Ont., Canada, jubiliejui ... 20.00
J. Smalensko, Miami, Fla., auka A. Bimbai, kurią Bimba perdavė "Laisvės" fondui 20.00
Julia Lazauskienė, Fort Lauderdale, Fla., prisiminimui mirusio vyro Jono 15.00
R.Českauskas,Sudbury,Ont.,Canada,per J.Brazdžių . 15.00
Amelia Kazėnas, Johnson City, N. Y. 15.00
Kristina Karvelienė, Beaumont, Cal., mirusio tėvo vardu, per V. Railą 15.00
Anthony Pagiegala, Johnson City, N. Y. 13.00
Julia Yovis, Pittsfield, Mass. 10.00
Pranas Kazokas, Lethbridge, Alta, Canada, per J. Bruzgą 10.00
Anele Žukas, Broadview Hts., Ohio,—jubiliejui 10.00
Joseph Makul, New Haven, Conn. 8.00
Emil F. Pamatot, Beaumont, Cal. 8.00
M. Bručienė, Richmond Hill, N. Y. 8.00
Walter Kazokas, Lethbridge, Alta, Canada, per J. Bruzgą 5.00
A. Gavcus, Hot Springs, Ark. 3.00
Martha Kaminsky, Oxford, N. Y. 3.00

* * *

Širdingai dėkojame.

ADMINISTRACIJA

CHICAGO, ILLINOIS

NELLIE DE SCHAAF VOS IŠLIKO GYVA

Kaip žinia, "Vilnies" administratorė Nellie DeSchaaf vos išliko gyva automobilių avarijoje. Tai įvyko gegužės 9 dienos naktį, Western Ave. ir 86 gatvės skersgatvyje, kaip jie vyko namo iš veteranų parengimo. Drauge su jais važiavęs jų bičiulis amerikietis tapo užmuštas vietoje, greta jo sėdėjusiam vairuotojui Luis De Schaaf tapo sulaužytas dešinysis klubas ir du šonkauliai, užpakalinėje sėdėjusiai Nellie DeSchaaf tapo sulaužyti trys šonkauliai, skaudžiai sutrenkta dešinė ranka ir kojos. Šalia Nellie sėdėjusi jų bičiulio žmona liko beveik nesužeista. Iš automobilio liko tik griaučiai.

Sužeistieji iš avarijos vietos nuvežti į Little Co. of Marry ligoninę be sąmonės. Po kelias dienas turėjo išbūti "intensive care" kambariuose, Luis DeSchaaf turėjo pergyventi sunkią operaciją. Rašant šiuos žodžius, dar negalima jų lankyti, netgi paskambinti telefonu. Nellie dėl rankos sumušimo dar vis negali pakelti nuo stalelio telefono ragelio. Tačiau tenka puoselėti viltį, kad jau sveiksta ir anksčiau ar vėliau išeis iš ligoninės.

Nellie DeSchaaf yra atsakinga laikraščio "Vilnies" darbuotoja. Ar po šios nelaimės, kad ir pasveiks, begalės dirbti administratorės darbą, yra ateities klausimas. Bet tikimės, ji nepasiduos sužalojimui ir linkime, kad sustiprėjus vėl būtų su mumis. Taipgi ir jos vyrui Louis greito susveikimo.

Vienas vilniečių

"VILNIES" raštinė bus atvira

Dėl Nellie DeSchaaf nelaimės automobilio avarijoje "Vilnies" administracijos funkcionavimas kelioms dienoms buvo sutrikęs, tačiau ačiū Antanui Litvinui, atėjusiam į talką, administracijos raštinė bus atvira kaip ir visuomet, tik gal nuo 9 val. ryto iki 3 val. po pietų. Visais reikalais telefonu ar asmeniniai atėję į raštinę kreipkitės pas Antaną Litviną.

Svarbiausius administracijos darbus tvarkyti vėl sugrįžo Helen Bordner, pagrindinę knygvedystę kaip tvarkė, taip tvarkys Julius Urbikas. **Administracija**

"LAISVĖS" BENDROVĖS DIREKTORIŲ ruošiamos

Ekskursijos į Tarybų Lietuvą

Šiais mūsų laikraščio 70 m. jubiliejiniais metais ruošiame dvi ekskursijas į Tarybų Lietuvą.

Pirmoji išvyks birželio 22 d., grįš liepos 8 d.

Antroji išvyks rugpjūčio 12 d., grįš rugpjūčio 29

Abi grupės Lietuvoje išbus po 10 dienų. Pirmoji vyks per Helsinkį ir Maskvą, grįš taip pat tuo pačiu keliu. Antroji grįš per Leningradą.

Kaina iš New Yorko birželio 22 d. grupei $1,410. Rugpjūčio 12 d. grupei $1,465.

Prašome visų, norinčių vykti, greit užsakyti vietas, prisiunčiant užstato $100.

Visais reikalais kreipkitės į

"LAISVĖS" ADMINISTRACIJĄ
102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. 11417

Grįžo iš ligoninės

Aido Choro narys ir geras laisvietis Mečislavas Hacinkevičius kelias dienas prieš "Laisvės" jubiliejaus minėjimą turėjo skubiai pasiduoti į ligoninę, nes jį suėmė dideli skausmai viduriuose. Ligoninėje jam suteikė greitą pagalbą.

Išbuvęs ligoninėje tris savaites, Mečislavas jau grįžo į namus, bet kiekvieną savaitę turi važiuoti atgal į ligoninę tolesnei gydymo procedūrai.

Mečislavas sako, kad jaučiasi geriau, bet labai gailisi, kad negalėjo dalyvauti "Laisvės" 70 m. jubiliejaus minėjime. Todėl jis save "nusibaudė" paaukodamas $25 "Laisvės fondui.

Širdingai dėkojame už auką ir linkime jam pilnai atgauti sveikatą. **P. V.**

T. Lietuvoje Naujos knygos

IŠLEIDO "VAGA"

Išėjo iš spaudos pirmasis Juozo Baltušio Raštų tomas. Jame spausdinami apsakymai iš ankstesnių liaudies rašytojo rinkinių: "Savaitė prasideda gerai", "Baltieji dobiliukai", "Valiusei reikia Alekso", "Nežvyruotu vieškeliu", "Abišalė". Raštai pradedami literatūros kritiko Petro Bražėno straipsniu "Liaudies rašytojo žodis".

Taip pat pradėtas LTSR liaudies rašytojo Juozo Paukštelio Raštų leidimas. Pirmame tome spausdinami romanas "Pirmieji metai", pjesės "Audra ateina", "Vaiduokliai", "Asmeninis reikalas".

LTSR Liaudies rašytojo Juozo Grušo Raštų ketvirtame tome publikuojamas romanas "Karjeristai" ir ikitarybinio laikotarpio novelės.

Antano Jonyno (1923-1976) kūrinių serijos antroje knygoje **"Puodai savo vietose"** spausdinama to paties pavadinimo satyrinė apysaka, kiti satyriniai bei humoristiniai eilėraščiai, poemos, apsakymai.

Belgijoje gyvenančio lietuvių rašytojo Eduardo Cinzo kūryba buvo Tarybų Lietuvoje ne kartą publikuota. V. Kazakevičius parengė apsakymų rinktinę **"Spąstai"** ir parašė jai įvadą. Knygoje spausdinami 1965-1977 metais parašyti kūriniai.

1978 metais literatūros mokslininkas ir kritikas Albertas Zalatorius parengė ikitarybinės lietuvių novelės antologiją "Už saulę gražesnis". Dabar pasirodė šio darbo tęsinys — tarybinės lietuvių novelės rinktinė **"Žalias laiko vingis"**. Knyga pradedama straipsniu "Prisiminus praeitį, galvojant apie dabartį". Sudarytojas iš gausaus būrio rašytojų ir kūrinių atrinko pavyzdžius, geriausiai atspindinčius lietuvių tarybinės novelės pradžią, raidą bei dabartį. Spausdinamos novelės iliustruoja žanrinę, tematinę, stilistinę įvairovę. Rašytojų ratas taip pat platus: pradedant A. Vienuoliu, P. Cvirka, J. Baltušiu, J. Grušu ir baigiant jaunaisiais D. Mušinsku, S. T. Kondrotu.

Žinomas literatūros mokslininkas Vytautas Kubilius sudarė, o vertėjas Valdas Patrauskas pažodžiui išvertė Oskaro Milašiaus poezijos rinktinę. V. Kubilius įvade "Oskaro Milašiaus lyrika" gvildena garsaus modernisto poezijos tematiką, išraiškos priemones, jo vietą pasaulinėje modernioje poezijoje, vertimus į lietuvių kalbą. O. Milašiaus **"Poezijoje"** lietuviški eilėraščių, poemų vertimai proza spausdinami papuslapiui su originalu prancūzų kalba.

Rimantė **Umbrasaitė**

New Yorko meras Ed Koch įteikia miesto raktus Columbia erdvėlaivio astronautams Robertui Crippen [viduryje] ir John Young. Meras laiko plaketę, kurią astronautai padovanojo New Yorkui.

BRIEFS

According to The New York Times three Washington lawyers have been awarded a record $10,595,943 in fees for their work on behalf of eight Sioux tribes in obtaining more than 10 times that amount from the Government for its seizure of South Dakota's Black Hills in 1877.

* * *

They say an experiment in transplanting human skin produced in a test tube has begun at the Massachusetts Institute of Technology. If the transplant succeeds with a single healthy volunteer, it may lead to a permanent replacement for skin lost by burn victims.

* * *

The growing problem of rape is being fueled by the burgeoning pornography in the mainstream of American life.

* * *

The US and USSR have signed 340 basic agreements, amendments, and extensions of force in such fields as atomic energy, narcotic drugs, education, postal service, finance and tax arrangements. Sixteen international arms control agreements are in force to which the US and USSR are parties. History has shown that our two countries can life in peace and friendship if both sides are willing partners.

* * *

If you are not a member of New York Association for American-Soviet Friendship join that organization. It's the best investment in peace you can make!

* * *

Terror in Atlanta must be stopped! The unsolved murders and disappearances of black children there are part of a pattern of growing anti-black, anti-labor terrorism, it has been charged by progressive people. What do the people say about those murders?

Lilly Estrada said she was incensed. "Something must be done quickly, so that these dreadful killings can be stopped," she declared.

"They are such beautiful children, how could anyone do such a thing."

Another pedestrian, **Randolph Loney**, said it is not enough for Reagan to send money. The investigation must be stepped up, he said. "Let's face it," he remarked, "had those kids been from rich families, they would have got the killers a long time ago."

'Racially motivated'

"Besides, I feel the killings are racially motivated. The Ku Klux Klan is behind all these killings," he said.

Mary Garcia thinks it is a sign of the times. "The present administration is guilty as far as I am concerned," she said.

In order for things to get better, we have to alter the present course this government is taking, Garcia said.

Jennie Feldman thinks the government is uninterested in finding those responsible. She said she feels pressure is needed to ensure a solution to the crimes.

The political climate, she said, was set by the rightward drift of the past and present administration. Everything must be done, she said, to bring justice to Atlanta.

Ilse

Lily Estrada

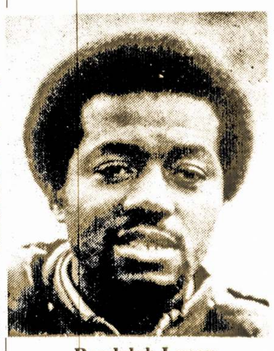

Randolph Loney

Mary Garcia

Jennie Feldman